

Wijziging van Boek 1, 3 en 4 van het Burgerlijk Wetboek, van Boek 1, 3 en 4 van het Burgerlijk Wetboek BES en van enkele andere regelingen in verband mede bescherming van het vermogen van minderjarigen en enige andere onderwerpen in het familierecht van financiële aard (Wet bescherming vermogen in het familierecht)

MEMORIE VAN TOELICHTING

Algemeen deel

1. Inleiding

Dit wetsvoorstel heeft tot doel verbeteringen aan te brengen op een aantal financiële terreinen in het familierecht.

Meer specifiek is een verbetering nodig van de bescherming van de vermogensrechtelijke belangen van minderjarigen. Over een minderjarige wordt gezag uitgeoefend door een ouder of voogd. Onder de uitoefening van dit gezag valt ook het voeren van bewind over het vermogen van de minderjarige. Minderjarigen bevinden zich hierdoor in een afhankelijke positie die vraagt om extra waarborgen. In de praktijk zijn gevallen geconstateerd waarin het bewind van het vermogen van minderjarige kinderen voor (financiële) schade heeft gezorgd. Dat is niet in het belang van minderjarigen en kan tot schrijnende gevallen leiden. In de afgelopen jaren zijn er in de wetenschap en de rechtspraak verbeteringen voor het beschermen van de vermogensrechtelijke positie van de minderjarige voorgesteld.

Dit wetsvoorstel bevat in de eerste plaats bepalingen die de vermogensrechtelijke positie van (minderjarige) kinderen beter beschermen. Daarnaast zijn enkele andere verbeteringen van financiële aard op familierechtelijk terrein opgenomen. Bij al deze maatregelen is steeds een evenwicht gezocht tussen enerzijds het recht op eerbiediging van het familie- en gezinsleven en anderzijds het individuele belang van een burger op de bescherming van zijn vermogensrechtelijke belangen en eigendomsrechten.

Het wetsvoorstel bevat in hoofdlijnen de navolgende regelingen:

1. In het erfrecht wordt verplicht het opstellen en indienen van een beschrijving van het gehele vermogen van een minderjarige in het geval van een erfrechtelijke verkrijging door de minderjarige. Buiten het erfrecht kan door de kantonrechter een beschrijving van het vermogen worden verlangd als dit in het belang van de minderjarige noodzakelijk wordt geacht.
2. In het geval van een erfrechtelijke verkrijging door een minderjarige dient het verkregen bedrag op een bankrekening met BEM-clausule¹ te worden gestort.
3. Wanneer vermogen van een ouder of voogd onder bewind wordt gesteld, wordt door de kantonrechter steeds beoordeeld of ook met betrekking tot het bewind over het vermogen van het minderjarige kind een voorziening moet worden getroffen.
4. De regeling inzake het ouderlijk vruchtgenot, op grond waarvan ouders inkomsten uit vermogen van een minderjarige vrij kunnen besteden, wordt geschrapt.
5. Ouders kunnen alleen na machtiging door de kantonrechter vermogen of inkomsten uit het vermogen van de minderjarige besteden aan de kosten van de verzorging en opvoeding van de minderjarige en de kosten van de gezinshuishouding.
6. De uitzonderingen op de aanspraak van een kind tot de leeftijd van 21 jaar op een geldbedrag voor levensonderhoud jegens de erfgenamen van een overleden ouder (de som ineens) worden geschrapt en de som ineens wordt gestort op een bankrekening met BEM-clausule.
7. Twee vervaltermijnen in het erfrecht worden voor minderjarigen en jongmeerderjarigen verlengd.
8. De onderhoudsplicht voor stiefouders wordt afgeschaft.

¹ De BEM-clausule staat voor Belegging Erfenis en andere gelden Minderjarigen. Een bankrekening met BEM-clausule heeft tot gevolg dat het geld op de betreffende rekening alleen toegankelijk is met toestemming van de kantonrechter.

9. Er komt een wettelijke grondslag voor het maken van berekeningen van kinder- en partneralimentatie door het Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen (hierna te noemen: het "LBIO").
10. Voor rechtsvorderingen tussen echtgenoten en geregistreerde partners die voortvloeien uit het huwelijksvermogensrecht wordt een verjaringstermijn van vijf jaar in de wet opgenomen. De verlenging van de verjaringstermijn voor deze en andere rechtsvorderingen tussen echtgenoten en geregistreerde partners wordt gesteld op drie jaar na het eindigen van het huwelijk of geregistreerde partnerschap

Het algemeen deel van deze memorie van toelichting is als volgt opgezet. Na deze inleiding wordt eerst ingegaan op de aanleiding voor het wetsvoorstel (paragraaf 2) en worden vervolgens per maatregel de huidige wetgeving geschetst, de geconstateerde knelpunten aangegeven en de voorgestelde wijzigingen besproken (paragraaf 3). In paragraaf 4 wordt ingegaan op de verhouding van het wetsvoorstel tot hoger recht. Daarna worden de gevolgen van het wetsvoorstel in kaart gebracht (paragraaf 5), wordt aandacht geschonken aan de uitvoeringsaspecten (paragraaf 6) en worden de financiële gevolgen aangegeven (paragraaf 7). In paragraaf 8 worden de ontvangen adviezen besproken. Paragraaf 9 bevat het overgangsrecht. Tot slot wordt in paragraaf 10 ingegaan op de regeling in Caribisch Nederland.

2. Aanleiding voorgestelde regelingen

2.1 Rapport "Toezicht op het bewind van ouders en voogden over het vermogen van minderjarigen"

In 2014 zijn er mede naar aanleiding van het proefschrift "Minderjarigen en (de zorg voor hun) vermogen"² door het lid Van Nispen Kamervragen over het toezicht op het vermogen van minderjarigen gesteld. In reactie op deze vragen is in mei 2014 door de toenmalige staatssecretaris van Veiligheid en Justitie een WODC-onderzoek toegezegd.³ In 2016 is het WODC-onderzoek "Toezicht op het bewind van ouders en voogden over het vermogen van minderjarigen"⁴ (Rapport Bewind) verschenen. Het onderzoek heeft als belangrijkste onderwerp toezicht op het beheer van het vermogen van minderjarigen, zoals dat wordt uitgevoerd door ouders of voogden. Daarnaast gaat het onderzoek in op enkele verwante onderwerpen, namelijk ouderlijk vruchtgenot, testamentair bewind bij minderjarigen, de som ineens en de werking van verjarings- en vervaltermijnen bij vorderingen van minderjarigen. De doelstelling van de huidige regeling is om een systeem van toezicht op vermogensbeheer te bieden dat minderjarigen daadwerkelijke beschermt en tevens hanteerbaar en proportioneel is. Geconcludeerd wordt dat de huidige regeling van toezicht op het beheer van het vermogen van minderjarigen niet volledig voldoet aan haar doelstelling. Een afdoende bescherming ontbreekt volgens de onderzoekers bijvoorbeeld als een minderjarige een erfrechtelijke aanspraak heeft in de nalatenschap van één van zijn ouders. Daarnaast ontbreekt soms daadwerkelijke bescherming als de minderjarige, ook buiten het erfrecht, vermogen verkrijgt in de vorm van geld. In het Rapport Bewind zijn diverse scenario's geschetst ter verbetering van de bestaande regelingen die deels in dit voorstel zijn overgenomen.

Het Rapport Bewind is in 2017 aan de Tweede Kamer aangeboden, waarna het vervolg op de aanbevelingen stil is komen te vallen.⁵ Medio 2022 is in reactie op Kamervragen van het lid Van Nispen⁶ toegezegd dat opnieuw zou worden gekeken naar de aanbevelingen opgenomen in het Rapport Bewind. Naar aanleiding van deze toezegging is op 17 april 2023 een beleidsreactie aan de Tweede kamer gestuurd waarin is aangegeven welke aanbevelingen uit dit onderzoek zullen

² J.H.M. ter Haar, *Minderjarigen en (de zorg voor hun) vermogen*, (diss. Groningen), Den Haag: BJU 2013. Dit werk wordt hierna aangehaald als: de dissertatie Ter Haar.

³ *Aanhangsel Handelingen II* 2013/14, nr. 1980.

⁴ J.H.M. ter Haar, W.D. Kolkman, W.M. Schrama & L.C.A. Verstappen, *Toezicht op het bewind van ouders en voogden over het vermogen van minderjarigen. Onderzoek naar toezicht op vermogensbeheer bij minderjarigen en vier overige, aanverwante onderwerpen*, Den Haag: WODC 2016.

⁵ *Kamerstukken II* 2016/17, 34 550 VI, nr. 99.

⁶ *Aanhangsel Handelingen II*, 2021/22, nr. 3777.

worden opgevolgd. Deze reactie heeft de basis gevormd voor de maatregelen genoemd onder nummers 1 en 3 tot en met 7 van paragraaf 1 van deze toelichting.⁷

2.2 Rapport "Alimentatie van nu, acceptatie van alimentatie in het licht van maatschappelijke ontwikkelingen"

In het Regeerakkoord van 2017 was vermeld dat nader onderzoek zou worden verricht ten behoeve van verdere herijking van het familierecht, onder andere naar alimentatie.⁸ Hieruit vloeide het WODC-onderzoek "Alimentatie van nu, acceptatie van alimentatie in het licht van maatschappelijke ontwikkelingen" (Rapport Alimentatie) voort.⁹ In 2021 is het Rapport Alimentatie aan de Tweede Kamer aangeboden. Een inhoudelijke reactie op het rapport is destijds overgelaten aan een nieuw kabinet. Het onderzoeksrapport gaat over de vraag of het huidige alimentatierecht nog wel van deze tijd is. Daarbij is gekeken naar zowel partner- als kinderalimentatie. Uit het Rapport Alimentatie volgen aanbevelingen om het rapport Alimentatienormen, dat wordt opgesteld door de Expertgroep Alimentatie van de rechtspraak, toegankelijker en leesbaarder te maken en dit op bepaalde punten aan te vullen. Dit heeft geleid tot een herschreven rapport Alimentatienormen.¹⁰ Het Rapport Alimentatie geeft ook enkele aanbevelingen op het terrein van wet- en regelgeving. Eén van die aanbevelingen is om de onderhoudsplicht van stiefouders te heroverwegen. In de beleidsreactie op het Rapport Alimentatie (alsmede het Rapport Bewind) is aangegeven dat de onderhoudsverplichting van stiefouders zal worden geschrapt (nummer 8 van paragraaf 1 van deze toelichting).¹¹

2.3 Wens vanuit de rechtspraak

Het Landelijk Overleg Vakinhoud Civiel en Kanton & Toezicht (LOVCK&T)¹² heeft de wens uitgesproken om meer bescherming te bieden aan kinderen van ouder(s) of voogd(en) die onder bewind zijn gesteld.¹³ Ook is hier in het jaarverslag van de Rechtspraak over 2023 aandacht voor gevraagd.¹⁴ In de situatie van beschermingsbewind is de ouder of voogd niet meer geheel of gedeeltelijk bevoegd om het bewind over zijn eigen vermogen uit te oefenen, maar blijft deze wel bevoegd om het bewind over het vermogen van minderjarige kind(eren) uit te oefenen. Het gezag en dus ook het voeren van bewind over het vermogen van het minderjarige kind blijft in stand. In de brief aan de Tweede Kamer van 22 maart 2022¹⁵ alsmede in de beleidsreactie van 17 april 2023 is door de toenmalige Minister voor Rechtsbescherming aangegeven dat deze wens vanuit de rechtspraak wordt ondersteund en hieraan tegemoet zal worden gekomen.¹⁶ In dit wetsvoorstel wordt hiervoor een regeling getroffen (zie nummer 3 in paragraaf 1 van deze toelichting).

2.4 ZBO-evaluatie 2018-2022 van het Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen

Het LBIO is een zelfstandig bestuursorgaan en voert inningstaken uit op het gebied van zowel partner- als kinderalimentatie. Het maken van alimentatieberekeningen door het LBIO is geïntroduceerd in 2010 in het kader van een pilot. Op 12 februari 2024 is een vijfjarige evaluatie van het LBIO aan de tweede kamer aangeboden.¹⁷ In deze evaluatie staat de doelmatigheid en doeltreffendheid van de taakuitvoering van het LBIO over de periode 2018 tot en met 2022 centraal. Als onderdeel daarvan wordt in de evaluatie stilgestaan bij de berekeningen van alimentatie die door het LBIO worden uitgevoerd. Geconcludeerd werd dat het LBIO met het uitvoeren van alimentatieberekeningen in een behoefte voorziet.¹⁸ Aan de Tweede Kamer is

⁷ *Kamerstukken II 2022/23*, 33 836, nr. 83.

⁸ Regeerakkoord 2017 tussen VVD, CDA, D66 en ChristenUnie, *Vertrouwen in de toekomst*, p. 6.

⁹ W.D. Kolkman, L.C.A. Verstappen, I. Visser, F. Ibili en S. Oost, *Alimentatie van nu, acceptatie van alimentatie in het licht van de maatschappelijke ontwikkelingen*, Boom Juridisch, Den Haag 2021.

¹⁰ Expertgroep Alimentatie van de Rechtspraak, *Rapport Alimentatienormen 2025*, versie januari 2025.

¹¹ *Kamerstukken II 2022/23*, 33 836, nr. 83.

¹² Inmiddels heet dit: Landelijk Overleg Vakinhoud Civiel en Kanton.

¹³ *Kamerstukken II 2021/22*, 33 836, nr. 66, p. 10 en 11.

¹⁴ *Kamerstukken II 2023/24*, 29 279, nr. 868.

¹⁵ *Kamerstukken II 2021/22*, 33 836, nr. 66 en *Kamerstukken II 2023/24*, 29 279, nr. 868

¹⁶ *Kamerstukken II 2022/23*, 33 836, nr. 83.

¹⁷ Rapport ZBO-evaluatie Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen, bijlage bij wetsvoorstel 31 575, onder nr. 14.

¹⁸ Rapport ZBO-evaluatie, p. 9.

toegezegd dat zal worden voorzien in een grondslag voor het maken van alimentatieberekeningen tegen een vast te stellen kostendeckend tarief.¹⁹ In dit wetsvoorstel wordt uitvoering gegeven aan deze toezegging.

2.5 Rechtspraak

In zijn arrest van 23 december 2022²⁰ heeft de Hoge Raad overwogen dat de aard van de huwelijksverhouding tussen echtgenoten zich verzet tegen overeenkomstige toepassing van de korte verjaringstermijn van vijf jaar van artikel 3:307 tot en met 3:310 BW op vergoedingsrechten tussen echtgenoten. De vraag welke verjaringstermijn van toepassing is verliest volgens de Hoge Raad aan belang indien na de beëindiging van het huwelijk nog voldoende gelegenheid bestaat om alsnog rechtsmaatregelen te treffen. De wet voorziet in dat verband in een verlenging van de verjaringstermijn met zes maanden (artikel 3:320 in verbinding met artikel 3:321, eerste lid, onderdeel a, BW). De verjaringstermijn voor rechtsvorderingen uit periodieke verrekenbedingen is in artikel 1:141, zesde lid, BW met drie jaar is verlengd. Er is volgens de Hoge Raad geen duidelijke reden waarom de verlenging tot drie jaar na het einde van het huwelijk niet ook geldt voor andere rechtsvorderingen tussen echtgenoten, zoals uit vergoedingsrechten. Aan dit signaal van de Hoge Raad²¹ wordt in dit wetsvoorstel gehoor gegeven (zie nummer 10 van paragraaf 1).

3. Huidige wetgeving, knelpunten en voorgestelde aanpassingen

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de geldende wetgeving, voor zover deze relevant is voor de betreffende voorgestelde regeling en de geconstateerde knelpunten, gevolgd door de voorgestelde regeling. Het hoofdstuk begint in paragraaf 3.1 met een korte beschrijving van de wettelijke regeling van het gezag over minderjarigen, waarvan het voeren van bewind over het vermogen van het kind een onderdeel is.

3.1 Bewind van ouders en voogden

Minderjarigen staan onder gezag (artikel 1:245 BW). Onder gezag wordt verstaan ouderlijk gezag of voogdij. Het ouderlijk gezag wordt door de ouders gezamenlijk of door één ouder uitgeoefend. Het gezag omvat kort gezegd de verzorging en opvoeding van het minderjarige kind, het voeren van bewind over het vermogen van het minderjarige kind en de vertegenwoordiging van het minderjarige kind in burgerlijke handelingen, zowel in als buiten rechte. Het bewind over het vermogen houdt in dat de ouder de goederen van het kind beheert. Hij moet dit doen als een goed bewindvoerder. Bij slecht bewind zijn ouders voor de daaraan te wijten schade aansprakelijk (artikel 1:253j BW).

Het gezag dat door een ander dan de ouder(s) wordt uitgeoefend wordt voogdij genoemd. De voogdij kan door een voogd of door twee voogden gezamenlijk worden uitgeoefend. Er kan bijvoorbeeld sprake zijn van voogdij als beide ouders zijn overleden of het ouderlijk gezag is beëindigd. Een voogd voert, evenals de ouder met gezag, het bewind over het vermogen van dit kind. Tijdens de periode van voogdij rust op de voogd de plicht om het bewind over het vermogen van de minderjarige te beheren als een goed bewindvoerder en geldt in dit kader eenzelfde aansprakelijkheid als voor de ouder (artikel 1:337, eerste lid, BW).

De algemene wettelijke regels rond bescherming van het vermogen van minderjarigen zijn opgezet vanuit de gedachte dat ouders doorgaans het beste met hun kind voorhebben. Op het bewind door de voogd, die in een andere - al dan niet familierechtelijke - relatie staat tot het kind, bestaat meer toezicht om te waarborgen dat deze zorgvuldig omgaat met het vermogen van de minderjarige. Zo is de voogd verplicht om bij de aanvang van de voogdij een boedelbeschrijving (zie paragraaf 3.2) te maken van het vermogen van de minderjarige (artikel 1:338 BW). Wanneer de waarde van het totale vermogen van de minderjarige lager is dan € 11.250,- kan de voogd volstaan met het inleveren van een ondertekende verklaring (artikel 1:339 BW). Voorts moet de

¹⁹ *Kamerstukken II* 2023/24, 33 836, nr. 90, p. 9 en 10.

²⁰ ECLI:NL:HR:2022:1936.

²¹ Zie het jaarverslag van de Hoge Raad van 2022.

voogd in alle gevallen waarin een minderjarige vervolgens krachtens schenking, erfopvolging of making vermogen krijgt, een boedelbeschrijving indienen (artikel 1:342, eerste lid, BW). De voogd kan verplicht worden periodiek een rekening in te dienen van zijn bewind (artikel 1:359 BW). De voogd is op grond van de artikelen 1:372, 1:373 en 1:374 BW verplicht om bij beëindiging van het bewind verantwoording af te leggen over het gevoerde beheer aan de opvolgende voogd of aan de inmiddels meerderjarig geworden minderjarige. Waar de rol van de kantonrechter bij het toezicht op het ouderbewind beperkt is, kent het toezicht van de kantonrechter op het bewind van een voogd een duidelijk begin- en eindpunt.

3.2 Boedelbeschrijving en bankrekening met BEM-clausule

Een boedelbeschrijving bevat een waardering van de goederen en de schulden van een persoon of een nalatenschap. Het doel van de boedelbeschrijving is het inzichtelijk maken van de aanwezige vermogensbestanddelen.

3.2.1 Boedelbeschrijving binnen het erfrecht

Er zijn verschillende situaties denkbaar waarin een kind vermogen verkrijgt via vererving. Te denken valt aan een verkrijging in verband met het overlijden van een van de ouders op grond van de wet, maar ook aan een erfrechtelijke verkrijging bij testament van een ander dan de ouder, bijvoorbeeld een grootouder.

Indien een van de ouders van een kind overlijdt en de ouders waren op dat moment met elkaar gehuwd of in een geregistreerd partnerschap verbonden, is sprake van de zogenoemde wettelijke verdeling, zoals geregeld in artikel 4:13 e.v. BW, tenzij de ouder van de wettelijke verdeling is afgeweken bij wijze van testament.²² Het systeem van de wettelijke verdeling houdt in dat de langstlevende echtgenoot of geregistreerde partner de volledige nalatenschap van de overledene verkrijgt. De kinderen van de overleden ouder verkrijgen een nog niet-opeisbare geldvordering op de langstlevende ouder. Deze vordering is in beginsel pas opeisbaar na het overlijden van de langstlevende ouder. De wettelijk vertegenwoordiger is verplicht een boedelbeschrijving op te maken en in te dienen bij de griffie van de rechtbank in het geval een minderjarig kind een geldvordering verkrijgt ten laste van de langstlevende echtgenoot in de zin van artikel 4:13, derde lid, BW. Het betreft hier de boedelbeschrijving van de gehele nalatenschap.²³ Niet altijd is er sprake van een wettelijke verdeling, bijvoorbeeld omdat ouders niet gehuwd zijn of geen geregistreerd partnerschap hebben of omdat een ouder in een testament voor een andere verkrijging heeft gekozen. Daarnaast kan, zoals gezegd, ook van een andere persoon dan een ouder erfrechtelijk worden verkregen.

De kantonrechter raakt op de hoogte van het overlijden van een ouder van een minderjarige door de melding van de ambtenaar van de burgerlijke stand aan de rechtbank ingevolge artikel 1:301, onderdeel a, BW. Daarnaast dient de inspecteur van de belastingdienst bij wie de aangifte erf- en schenkbelasting moet worden ingediend en aan wie ambtshalve bekend is dat de minderjarige vermogen heeft verkregen, de kantonrechter van diens woonplaats hierover te informeren (artikel 1:342, tweede lid, BW). De kantonrechter zal na melding door de ambtenaar van de burgerlijke stand of de belastingdienst een standaardbrief sturen waarin wordt gewezen op de wettelijke verplichting tot het opmaken en indienen van een boedelbeschrijving. Geeft de ouder geen gehoor aan de oproep, dan kan een rappelbrief worden toegezonden. Indien geen gehoor wordt geven aan de oproep, kan de kantonrechter de ouder(s) ten verhoeren oproepen om te achterhalen waarom niet tot het opmaken van een boedelbeschrijving is overgegaan (op grond van artikel 1:253k jo. 1:354 BW).

De verplichting een boedelbeschrijving te maken bij een erfrechtelijke verkrijging door een minderjarige ontbreekt nu in een aantal gevallen. Dit is onwenselijk. Het beschrijven van de erfrechtelijke verkrijging is van belang voor de minderjarige om zijn vermogensrechtelijke positie te beschermen. Een beschrijving van het vermogen van het kind maakt een ouder bewust van het

²² Rapport Bewind, p. 106.

²³ Zie voor andere voorbeelden van een boedelbeschrijving artikel 4:160 BW (testamentair bewind) en de artikelen 4:193 BW en 4:211 BW (beneficiaire aanvaarding nalatenschap).

feit dat het vermogen van de minderjarige gescheiden dient te worden gehouden van zijn eigen vermogen en van het feit dat de kantonrechter zo nodig kan ingrijpen. De ouder krijgt hiermee inzicht in de financiële situatie van het kind. Dit kan ouders stimuleren en helpen om goed bewind te voeren. De minderjarige zelf heeft met de boedelbeschrijving een aanknopingspunt voor ingrijpen als later blijkt dat er toch slecht bewind is gevoerd.

Voorstel

Voorgesteld wordt om te regelen dat wanneer een minderjarige vermogen krachtens erfrecht verkrijgt, de ouder verplicht wordt een beschrijving van het gehele vermogen van het kind op te maken en in te dienen bij de griffie van de rechtbank. Met de voorgestelde regeling is in alle gevallen waarin erfrechtelijk verkregen wordt een beschrijving van het vermogen van het kind verplicht. Wanneer de waarde van het totale vermogen van de minderjarige lager is dan € 11.250, kan de overeenkomstig artikel 1:339 BW worden volstaan met het inleveren van een ondertekende verklaring. Blijft de ouder met de beschrijving of verklaring in gebreke, dan kan de kantonrechter hem oproepen voor verhoor.²⁴ De eventuele kosten van de beschrijving van het gehele vermogen van de minderjarige komen ten laste van het door de minderjarige erfrechtelijk verkregen vermogen.

De verplichting tot het opstellen van een boedelbeschrijving in het kader van de wettelijke verdeling (artikel 4:16, tweede lid, BW) blijft ongewijzigd van kracht. De kantonrechter kan tegelijkertijd wijzen op de verplichting een boedelbeschrijving op te maken van de nalatenschap in het kader van de wettelijke verdeling en op de verplichting een beschrijving te maken van het gehele vermogen van de minderjarige.

3.2.2 Bankrekening met BEM-clausule binnen het erfrecht

Binnen de rechtspraak wordt aanbevolen bij het verlenen van een machtiging voor een rechtshandeling waarbij gelden voor de minderjarige vrijkomen, een aanwijzing te geven dat deze gelden worden gestort op een bankrekening met BEM-clausule, tenzij dit niet in het belang van de minderjarige is (zie artikel 1:356 BW).²⁵ Op grond van de wet heeft de wettelijk vertegenwoordiger bijvoorbeeld een machtiging van de kantonrechter nodig om namens een minderjarige een gift aan te nemen waaraan lasten of voorwaarden zijn verbonden (artikel 1:345, eerste lid, sub c, BW). Ook is het mogelijk dat de persoon die de minderjarige een gift wil doen, daarbij de voorwaarde stelt dat de gelden op een bankrekening met BEM-clausule wordt gestort. Indien een minderjarige recht heeft op een (letsel)schade-uitkering stelt de verzekeraar vaak de verplichting dat de gelden worden gestort op een bankrekening met BEM-clausule of stelt de kantonrechter deze voorwaarde (zie ook artikel 1:345, derde lid, BW).

Ook een erflater kan in een testament een bankrekening met BEM-clausule verplicht stellen voor het uitkeren van een bedrag aan een minderjarige. Als er echter geen sprake is van een bankrekening met BEM-clausule kunnen ouders in de praktijk vrijuit beschikken over een door de minderjarige verkregen erfenis en kunnen de vermogensrechtelijke belangen van de minderjarige in gevaar komen.

Voorstel

Voorgesteld wordt dat de erfrechtelijke verkrijging van een minderjarige op een bankrekening met BEM-clausule dient te worden gestort. De ouder kan hierdoor enkel over dit geld beschikken na machtiging door de kantonrechter.

3.2.3 Boedelbeschrijving buiten het erfrecht

Indien een kind gedurende diens minderjarigheid vermogen verkrijgt uit bijvoorbeeld een schenking of uitkering van letselschade, is er thans geen verplichting voor de ouders tot het opstellen van een (boedel)beschrijving. De boedelbeschrijving buiten het erfrecht kan nu enkel door de kantonrechter worden verlangd indien een ouder opnieuw in het huwelijk treedt.²⁶

²⁴ Op grond van artikel 1:354 jo. 253k BW.

²⁵ Zie de Handleiding Financiële belangen Minderjarigen. Algemene aanbevelingen voor kantonrechters en verzoekers door het LOVT vastgesteld op 12 november 2024.

²⁶ Of een geregistreerd partnerschap aangaat, zie artikel 1:355, eerste lid, BW.

De verplichting een boedelbeschrijving te maken is er niet in andere gevallen, terwijl het maken van een dergelijke beschrijving wel wenselijk kan zijn om de vermogensrechtelijke positie van de minderjarige te beschermen. Weliswaar kan de minderjarige zijn ouder(s) aansprakelijk stellen voor slecht gevoerd bewind, maar het verdient de voorkeur om dit zoveel mogelijk te voorkomen.

Voorstel

Voorgesteld wordt dat de kantonrechter kan bepalen dat de ouder een beschrijving maakt van het vermogen van de minderjarige en deze indient in het geval dit in het belang van de minderjarige door de kantonrechter noodzakelijk wordt geacht. Wanneer de waarde van het totale vermogen van de minderjarige lager is dan € 11.250, kan de wettelijke vertegenwoordiger volstaan met het inleveren van een ondertekende verklaring, overeenkomstig artikel 1:339 BW. Blijft de ouder in gebreke, dan kan de kantonrechter hem oproepen voor verhoor.²⁷ Ook wordt voorgesteld dat de kantonrechter kan bepalen dat de ouder, vergelijkbaar met de voogd, periodiek een rekening van het bewind indient en aan het einde van het bewind rekening en verantwoording aan de minderjarige aflegt. Daarmee kan de kantonrechter een ouder indien nodig onder zijn toezicht stellen zoals dat nu geldt voor de voogd. De kantonrechter kan hiertoe bijvoorbeeld overgaan als hij signalen ontvangt dat er sprake is van de verkrijging van een substantieel vermogen van de minderjarige. De inspecteur van de belastingdienst, bij wie de aangifte schenk- en erfbelasting moet worden ingediend en aan wie ambtshalve bekend is dat de minderjarige vermogen heeft verkregen, dient de kantonrechter van de woonplaats van de minderjarige hierover te informeren (artikel 1:342, tweede lid BW). Ook kan de kantonrechter van bijvoorbeeld familieleden van de minderjarige of van de minderjarige zelf te horen krijgen dat het bewind over het vermogen niet goed wordt gevoerd, waardoor de minderjarige mogelijk schade kan lijden.

3.3 Bescherming vermogen kind bij onderbewindstelling ouder(s)

Het kan onder omstandigheden nodig zijn om (een deel van) het vermogen van een ouder of voogd op grond van artikel 1:431 BW onder bewind te stellen, namelijk als is gebleken dat deze ouder niet voldoende in staat kan worden geacht om financieel voor zichzelf te zorgen. Hiervan kan sprake zijn als gevolg van zijn lichamelijk of geestelijke toestand, maar ook in geval van verkwisting en het hebben van problematische schulden. De onderbewindstelling heeft geen gevolgen voor de uitoefening van het gezag over de minderjarige. De onder bewind gestelde ouder of voogd blijft bevoegd het gezag uit te oefenen en daarmee ook bevoegd het bewind te voeren over het vermogen van zijn minderjarige kind.

De onderbewindgestelde ouder of voogd kan nog steeds handelingen verrichten ten aanzien van het vermogen van het kind, waardoor het vermogen van het kind gevaar kan lopen. Dit moet zoveel mogelijk worden voorkomen. Op grond van artikel 1:370 BW bestaat de mogelijkheid dat de kantonrechter een bewind instelt over het vermogen van het kind als hij dit in diens belang nodig oordeelt. Dat kan de kantonrechter ambtshalve doen of op verzoek van de voogd(en), en ingevolge artikel 1:253k BW ook op verzoek van de ouder(s). In de praktijk wordt hier weinig gebruik van gemaakt.

Voorstel

Voorgesteld wordt dat de kantonrechter bij een onderbewindstelling van de ouder of voogd altijd een beslissing neemt inzake het bewind over het vermogen van de minderjarige. Dit doet de kantonrechter ambtshalve of op verzoek van degenen die om een beschermingsbewind kunnen verzoeken (zie artikel 1:432 BW). Dit kan betekenen dat als een ouder of voogd gezamenlijk met een andere ouder of voogd het bewind uitoefent, de uitoefening van het bewind door de onderbewindgestelde ouder of voogd geheel of gedeeltelijk wordt beëindigd en het bewind door de andere ouder of voogd alleen wordt gevoerd. Als er geen andere ouder of voogd is waarmee gezamenlijk het bewind wordt gevoerd, kan dit betekenen dat het bewind geheel of voor het beëindigde deel door een benoemde bewindvoerder wordt gevoerd. De kantonrechter neemt bij zijn beslissing het belang van de minderjarige als uitgangspunt.

3.4 Ouderlijk vruchtgenot – afschaffing en nieuwe regeling

Op grond van artikel 1:253l BW heeft elke ouder die het gezag over het kind uitoefent het vruchtgenot van diens vermogen. Het gaat dan bijvoorbeeld om rente op spaargeld, dividend uit

²⁷ Op grond van artikel 1:354 jo. 253k BW.

aandelen of de huurinkomsten van een geërfd huis. Het vruchtgenot wortelt oorspronkelijk in de persoonlijke verhouding van ouders en kinderen en de zorg van ouders voor hun kinderen. Ouders zijn niet verplicht om het vruchtgenot ten goede te laten komen aan hun kinderen, bijvoorbeeld door dit te gebruiken voor hun verzorging en opvoeding of studie. De ouders mogen de gelden vrij besteden. Wel kan een erflater of schenker het vruchtgenot van de ouders over het betreffende vermogen uitsluiten (artikel 1:253m BW). Ouders maken veelal geen gebruik van hun recht op vruchtgenot. Het vruchtgenot is eigenlijk alleen relevant in de zeldzame situatie waarin een kind vermogend is, terwijl juist de ouder moeilijk kan rondkomen.²⁸

Het vruchtgenot van ouders kan primair als een belang van alleen de ouders worden gezien. Het belang van het kind staat hier niet voorop.²⁹ Met het oog op de bescherming van de vermogenspositie van het minderjarige kind zijn er geen goede redenen om de regeling van het vruchtgenot te handhaven.

Met betrekking tot de besteding van gelden van de minderjarige komt het nu voor dat een ouder met weinig financiële middelen een bijstandsuitkering verzoekt en dat de gemeente de ouders vraagt eerst het vermogen van het kind aan te wenden. Voor de bepaling van het recht op bijstand geldt de veronderstelling dat een ouder redelijkerwijs *kan* beschikken over het tegoed op een bankrekening als die op naam staat van een inwonend, minderjarig kind. Het is dan aan de ouder om het tegendeel aannemelijk te maken (Centrale Raad van Beroep 8 december 2020, ECLI:NL:CRVB:2020:3295). In de gevallen waarin het vermogen van het kind op een bankrekening met een BEM-clausule staat, kan de gemeente op grond van artikel 55 Participatiewet de ouders verplichten de kantonrechter te verzoeken om geld te mogen aanwenden voor de kosten van levensonderhoud van het kind en van de gezinshuishouding. Ook in gevallen waarin er geen bijstand wordt gevraagd kunnen ouders zich genoodzaakt voelen een beroep op het vermogen van hun kind doen.

Voorstel

Voorgesteld wordt het ouderlijk vruchtgenot te schrappen. Daarnaast wordt voorgesteld te regelen dat de kantonrechter kan worden gevraagd een machtiging te verlenen om een bedrag vast te stellen uit het vermogen van het inwonende kind en uit de inkomsten uit dit vermogen om dit te besteden aan de verzorging en opvoeding van het kind en de kosten van de huishouding van het gezin waarbij het kind inwoont. Het gaat dan om de situatie dat er niet voldoende middelen beschikbaar zijn om in het levensonderhoud van het kind te voorzien. Het kan dan in het belang van het kind zijn dat ouders deze gelden voor het kind en de rest van het gezin kunnen besteden. Gedacht kan worden aan de contributie van sportclubs of gezamenlijke familievakanties waarvoor anders de draagkracht zou ontbreken. Ter waarborging van de belangen van het kind beslist de kantonrechter hierover.

3.5 Som ineens en legitieme portie

3.5.1 Verduidelijking som ineens

Ingevolge artikel 4:35 BW heeft een kind van de erflater de mogelijkheid om aanspraak te maken op de som ineens. Dit betreft een aanspraak van een kind op een geldbedrag voor levensonderhoud jegens de erfgenamen van een overleden ouder. Het gaat om een geldbedrag voor de verzorging en opvoeding van het kind tot 18 jaar en om een bedrag voor de betaling van levensonderhoud en studie van kinderen tussen de leeftijd van 18 en 21 jaar. Deze som ineens is gebaseerd op het principe dat de ouder in beginsel verplicht is om voor het kind te zorgen tot het kind de leeftijd van 21 bereikt. Ook na overlijden draagt een ouder hiervoor verantwoordelijkheid. De mogelijkheid om aanspraak te maken op een som ineens vervalft indien deze aanspraak niet wordt gemaakt binnen een redelijke, door een belanghebbende te stellen termijn, en uiterlijk negen maanden na het overlijden van de erflater. De som ineens is in de praktijk nog niet erg relevant gebleken.³⁰ Zolang het kind minderjarig is, dient de wettelijke vertegenwoordiger namens het kind aanspraak te maken op de som ineens. Dit betekent dat de wettelijk vertegenwoordiger

²⁸ Rapport Bewind, p. 230.

²⁹ Rapport Bewind, p. 232.

³⁰ Rapport Bewind, p. 284.

van een minderjarige het recht moet invoeren om er aanspraak op te maken. Anders dan bijvoorbeeld alimentatie, is de som ineens van artikel 4:35 BW een aanspraak van het kind zelf. De som ineens zal in de meeste gevallen op de bankrekening van de ouder worden gestort. In de overige gevallen zal dit op de rekening van het kind worden gedaan.

Ingevolge het tweede lid van artikel 4:35 BW komt de som ineens ter zake van de verzorging en opvoeding het kind niet toe, voor zover de echtgenoot of een erfgenaam van de erflater krachtens wet of overeenkomst is gehouden om in de kosten daarvan te voorzien. Verder komt het kind de som ter zake van levensonderhoud en studie niet toe voor zover de echtgenoot krachtens artikel 1:395a BW verplicht is in deze kosten te voorzien. De strikte uitleg van dit lid wordt in de praktijk als te beperkt ervaren. Is er een echtgenoot of erfgenaam die gehouden is in de kosten van levensonderhoud te voorzien, dan bestaat er geen aanspraak op de som ineens volgens de huidige bepaling. Dan zou het doel van de regeling voorbijschieten, terwijl er situaties denkbaar zijn waarin de echtgenoot is onterfd of een (te) klein erfdeel heeft ontvangen om in de kosten van levensonderhoud te voorzien. Daarbij komt dat er in de parlementaire geschiedenis op is gewezen dat de som ineens dient te worden gezien in het licht van de verplichting van beide ouders om in de kosten van levensonderhoud van het kind te voorzien.³¹ Bij het overlijden van een ouder heeft deze ouder de verantwoordelijkheid om ook voor de situatie na zijn overlijden adequate voorzieningen te treffen. Bij de som ineens moet dan ook worden gekeken naar de behoefte van het kind, de draagkracht van de overlevende ouder en de verantwoordelijkheid van de erflater. Het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden³² overwoog in deze lijn dat de regeling van artikel 4:35 BW moet worden gezien in het licht van de verplichting van ouders om hun kinderen te verzorgen en op te voeden en dat een ouder de verantwoordelijkheid om ook voor de situatie na zijn overlijden adequate voorzieningen te treffen om het levensonderhoud van zijn kind veilig te stellen. Daarbij kan niet worden voorbijgegaan aan de onderhoudsplicht van de echtgenoot of erfgenaam. Bij de beoordeling of in een concreet geval aanspraak bestaat op een som ineens en, zo ja, hoe hoog deze dient te zijn, dient de rechter rekening te houden met alle omstandigheden van het geval. Tenzij de som ineens op een bankrekening met BEM-clausule is gestort, kunnen ouders hierover vrijuit (zonder machtiging van de kantonrechter) beschikken. Het kan hierbij gaan om aanzienlijke bedragen die bedoeld zijn te worden besteed over een langere periode.

Voorstel

Voorgesteld wordt om de uitzonderingen op de aanspraak op de som ineens (het tweede lid van 4:35 BW) te schrappen. Hierdoor wordt ook in de wet voor de door het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden gegeven beoordeling de nodige ruimte geboden. Daarnaast wordt voorgesteld om ter bescherming van het vermogen van het kind de verplichting in te voeren om de som ineens te storten op een bankrekening met BEM-clausule. De wettelijk vertegenwoordiger kan dan alleen over de som ineens beschikken met toestemming van de kantonrechter. De kantonrechter kan op verzoek bepalen hoeveel de ouder (periodiek) van de gelden mag opnemen voor het voorzien in het levensonderhoud van het kind.

3.5.2 Vervaltermijnen

Het beroep op de som ineens dient naar huidig recht te worden gedaan binnen een redelijke, door een belanghebbende gestelde termijn, en uiterlijk negen maanden na het overlijden van de erflater (artikel 4:37, eerste lid, BW). De vervaltermijn voor het invoeren van een som ineens dient de rechtszekerheid voor diverse belanghebbenden bij een nalatenschap die anders in het gedrang zou komen.³³ Indien een ouder komt te overlijden en een kind heeft onterfd, bestaat de mogelijkheid om de legitieme portie (artikel 4:63 BW) in te roepen. De legitieme portie is het wettelijke recht van het kind op een deel van de erfenis van zijn of haar ouders. De mogelijkheid om een beroep te doen op de legitieme portie vervalt indien de legitimaris niet binnen een door een belanghebbende gestelde redelijke termijn en uiterlijk vijf jaar na het overlijden van de erflater heeft verklaard dat hij een beroep wenst te doen op de legitieme portie (artikel 4:85, eerste lid, BW). De vervaltermijn om aanspraak te maken op de legitieme portie is volgens de

³¹ MvA II, Parl. Gesch. Invoeringswet Boek 4 BW, p. 1380.

³² Hof Arnhem-Leeuwarden 1 december 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:9090.

³³ *Kamerstukken II* 1999/2000, 27021, nr. 3, p. 14.

parlementaire geschiedenis opgenomen om te voorkomen dat de afwikkeling van nalatenschappen al te lang kan duren.³⁴

De minderjarige is in beide gevallen afhankelijk van het optreden van zijn wettelijk vertegenwoordiger. Bij een beroep op de legitieme portie kan sprake zijn van tegenstrijdige belangen van het kind en de wettelijke vertegenwoordiger omdat een langstlevende ouder de legitieme portie namens zijn kinderen tegen zichzelf moet inroepen.³⁵ Ook kan het geval zich voordoen dat pas enige tijd na het overlijden van een persoon bekend wordt dat de overledene de ouder is van een minderjarig kind. Het is denkbaar dat hierdoor een beroep op de som ineens als ook op de legitieme portie³⁶ niet meer mogelijk is, omdat de vervaltermijn is verstreken. Voorkomen dient te worden dat de minderjarige in deze gevallen geen beroep meer kan op de som ineens respectievelijk de legitieme portie. De minderjarige rest dan een aanspraak op schadevergoeding jegens zijn wettelijke vertegenwoordiger, doorgaans zijn ouder. Het is wenselijk om zoveel mogelijk te voorkomen dat kinderen die stap moeten zetten.

Voorstel

Voorgesteld wordt om de termijn voor de som ineens en de legitieme portie te verlengen. De belangen van de minderjarige, die ten gevolge van de huidige vervaltermijnen hun aanspraken verloren kunnen zien gaan, wegen zwaarder dan het belang van de andere belanghebbenden bij een snelle afwikkeling van de nalatenschap en bij rechtszekerheid. Belanghebbenden zullen bovendien in veel gevallen op de hoogte (kunnen) zijn van het bestaan van deze kinderen. Voorgesteld wordt om de termijn van de som ineens te verlengen van negen maanden na het overlijden van de erflater naar uiterlijk het moment dat het kind de eenentwintigjarige leeftijd heeft bereikt. Met betrekking tot de termijn voor een beroep op de legitieme portie wordt voorgesteld deze termijn te verlengen van vijf jaar na het overlijden van de ouder naar vijf jaar nadat het kind de meerderjarigheid heeft bereikt. Hierbij wordt aansluiting gezocht bij de vijf jaar termijn die nu geldt bij het overlijden van de ouder. Vijf jaar geeft de legitimaris voldoende tijd om in actie te komen. Voortaan heeft het kind tot de leeftijd van drieëntwintig jaar de tijd om de keuze te maken om al dan niet beroep te doen op de legitieme portie.

3.6 Onderhoudsplicht stiefouders - afschaffing

Gedurende het huwelijk of geregistreerd partnerschap zijn ouders onderhoudsplichtig voor hun kinderen. Op grond van de wet is ook de stiefouder die gehuwd is of geregistreerd is met de onderhoudsplichtige ouder onderhoudsplichtig voor het kind dat tot het gezin behoort. In artikel 1:392 BW is die onderhoudsverplichting van de stiefouders in algemene zin geregeld. Verder is in de wet bepaald dat een stiefouder verplicht is naar draagkracht te voorzien in de kosten van verzorging en opvoeding van het minderjarig kind van zijn echtgenoot of geregistreerd partner dat tot zijn gezin behoort (artikel 1:395 BW) en in de kosten van levensonderhoud en studie van het jongmeerderjarig kind van achttien tot eenentwintig jaar dat tot zijn gezin behoort (artikel 1:395a BW). De verplichting van de stiefouders bestaat naast die van de ouders, de verplichtingen staan op gelijke voet. Na een scheiding blijven ouders onderhoudsplichtig voor hun eigen (juridische) kinderen. De onderhoudsplicht van de stiefouder eindigt wanneer het huwelijk of het geregistreerd partnerschap tussen de juridische ouder en stiefouder eindigt (artikel 1:395 BW).

De verplichting kan aanleiding geven tot (nieuwe) escalatie van een mogelijk conflict tussen (stief)ouders in het kader van de onderhoudsverplichting jegens het kind. Dit is niet in het belang van het kind. Meer onderhoudsplichtigen in deze situatie vergroot de kans op onenigheid. Het opvragen van inkomensgegevens bij stiefouders die in de praktijk vaak geen behoefte hebben om hun financiële gegevens op tafel te leggen kan tot meer verdeeldheid leiden.³⁷

³⁴ *Kamerstukken II 1997/1998*, 17 141, nr. 25, p. 18.

³⁵ Zie voor een voorbeeld waarin een ouder namens haar kinderen de legitieme portie tegen zichzelf inroept en de kantonrechter voor de vaststelling van de omvang ervan machtiging verzoekt, *Rechtbank Middelburg* 8 december 2008, ECLI:NL:RBMID:2008:BI0224.

³⁶ Een kind kan via de gerechtelijke vaststelling van het ouderschap alsnog een afstammingsband krijgen met de overleden persoon (artikel 1:207 BW).

³⁷ Zie o.a. P.A.J.Th. van Teeffelen, *Het (stief)kind van de rekening*, FJR 2014/25 en M.D. Ramparichan, *Onderhoudsverplichting stiefouder: kunnen we het domino-effect van alimentatiewijzigingen afschaffen?*, EB 2023/29.

Voorkomen moet worden dat de minderjarige klem komt te zitten in de strijd tussen (stief)ouders. Daarnaast zorgt de onderhoudsplicht van de stiefouder voor een complexe berekeningswijze van de kinderalimentatie. Een stiefouder kan immers onderhoudsplichtig zijn voor stiefkinderen maar ook voor eigen kinderen en de andere ouder van het stiefkind kan weer onderhoudsplichtig zijn voor diens stiefkinderen.³⁸ Ook bestaat er door deze regeling een onderscheid tussen gehuwde en geregistreerd partners en niet gehuwde en niet geregistreerde partners. Deze laatsten zijn niet onderhoudsplichtig jegens het kind van hun partner.

Voorstel

Voorgesteld wordt om de onderhoudsplicht van stiefouders af te schaffen. Ouders zijn primair verantwoordelijk voor hun kinderen. Ouders hebben bestaansverantwoordelijkheid voor het kind, waaruit een verantwoordelijkheid volgt om het minderjarige kind te verzorgen en op te voeden en de kosten daarvan te dragen (artikel 1:392 BW). De hiervoor genoemde nadelen van de onderhoudsverplichting worden weggenomen. Het afschaffen kan als een stap worden gezien in de beweging om (complexe) scheidingen en de vervolgens ontstane situaties uit het juridische kader te halen en minder ingewikkeld te maken. Onderkend wordt dat met het schrappen van de onderhoudsplicht van stiefouders de kring onderhoudsplichtigen voor de minderjarigen beperkter wordt. Het kan in het financieel belang van de minderjarige zijn als er meerdere (stief)ouders onderhoudsplichtig zijn. Het vervallen van de onderhoudsplicht van stiefouders betekent niet dat de minderjarige steeds financieel in een slechtere positie komt te verkeren. Dit zou aan de orde kunnen zijn als de ouders van het kind onvoldoende draagkracht hebben om in de behoefte van de minderjarige te voorzien, maar ook dan is het de vraag of er een risico zal zijn voor de financiële positie van de minderjarige. Op grond van artikel 1:82 zijn echtgenoten en ingevolge artikel 1:80b geregistreerde partners *jegens elkaar* verplicht de tot het gezin behorende kinderen te verzorgen en op te voeden en de kosten van verzorging en opvoeding te dragen. Deze verplichting heeft een stiefouder als echtgenoot jegens de andere echtgenoot, en deze ziet ook op de stiefkinderen in het gezin. Uit dit artikel volgt geen onderhoudsplicht voor de stiefouder *jegens* het minderjarige stiefkind. Op deze wijze zal echter wel in het levensonderhoud van het stiefkind worden bijgedragen.

3.7 Berekening alimentatie door het LBIO

Het LBIO is op grond van artikel 2, derde lid Wet LBIO belast met de inning van onderhoudsbijdragen en met andere wetten opgedragen taken. Als de betaling van door de rechter vastgestelde kinder- en/of partneralimentatie uitblijft, kan het LBIO op verzoek van de alimentatiegerechtigde de alimentatie innen als aan de voorwaarden daarvoor wordt voldaan (artikel 1:408 BW). Het LBIO probeert eerst vrijwillige betaling door de alimentatieplichtige op gang te brengen. Eén van de interventiemethodes die het LBIO hiervoor inzet is de (her)berekening van kinder- en/of partneralimentatie met toestemming van de alimentatiegerechtigde en alimentatieplichtige. Als dit niet lukt, gaat het LBIO over tot inning van de alimentatievordering. Ook indien er tussen ex-partners (nog) geen sprake is van bemiddeling of inning door het LBIO, kan het LBIO worden verzocht om een alimentatieberekening te maken. Te denken valt bijvoorbeeld aan de situatie dat ex-partners verwachten dat er in de nabije toekomst een wijziging in de financiële situatie zal plaatsvinden die mogelijk van invloed zal zijn op het afgesproken of vastgestelde alimentatiebedrag.

Het LBIO voert al enige tijd alimentatieberekeningen uit, waarvoor een wettelijke grondslag wenselijk is. Eerder was een wettelijke grondslag opgenomen in het in 2015 aanhangig gemaakte en in 2022 ingetrokken initiatief wetsvoorstel herziening kinderalimentatie.³⁹

Voorstel

Voorgesteld wordt om de eerdergenoemde alimentatieberekening wettelijk te regelen. Het berekenen van de alimentatie wordt als taak van het LBIO in de Wet LBIO opgenomen en in Boek I in een nieuw artikel 408a uitgewerkt. Zoals aangekondigd zal het LBIO de berekeningen tegen kostendekkend tarief dienen te verrichten. Het LBIO zal een voorstel doen aan de Staatssecretaris

³⁸ Zie bijvoorbeeld ECLI:NL:RBZWB:2023:9056.

³⁹ Door de voormalig leden Récourt (PvdA) en Van der Steur (VVD, nadien opgevolgd door Van Oosten, o.a. *Kamerstukken II* 2015/16, 34 154, nr. 6 en 7. Vervallen verklaard op grond van art. 9.25 Reglement van Orde van de Tweede Kamer der Staten-Generaal (voorstel zonder initiatiefnemers).

van Justitie en Veiligheid aangaande de in het betreffende jaar te hanteren tarieven (artikel 17 en 28 Kaderwet zelfstandige bestuursorganen). Mocht hiervoor aanleiding zijn, dan kunnen deze tarieven bij ministeriële regeling worden vastgesteld.

3.8 Verjaringstermijn van (vergoedings)rechten tussen echtgenoten

In de artikelen 3:307, eerste lid, 3:308, 3:309 of 3:310, eerste lid, BW zijn verjaringstermijnen opgenomen. Deze bepalingen kunnen ook buiten het vermogensrecht toepassing vinden voor zover de aard van de betrokken rechtsverhouding zich daartegen niet verzet (artikel 3:26 BW). De wet voorziet in een verlenging van de verjaringstermijn met zes maanden tussen de niet van tafel en bed gescheiden echtgenoten en tussen geregistreeerde partners (artikel 3:320 in verbinding met artikel 3:321, eerste lid, onderdeel a, BW). Voor rechtsvorderingen uit periodieke verrekenbedingen is de verjaringstermijn in artikel 1:141, zesde lid, BW tot drie jaar verlengd.

De Hoge Raad⁴⁰ heeft overwogen dat de aard van de huwelijksverhouding tussen echtgenoten zich verzet tegen overeenkomstige toepassing van de korte verjaringstermijn van vijf jaar zoals geregeld in de artikelen artikel 3:307, eerste lid, of die van artikel 3:308, 3:309 of 3:310, eerste lid, BW op vergoedingsrechten tussen echtgenoten. Hieraan ligt ten grondslag dat van echtgenoten niet kan worden verwacht dat zij tijdens het huwelijk rechtsmaatregelen tegen elkaar treffen. De Hoge Raad liet vervolgens in het midden of de twintigjarige verjaringstermijn van artikel 3:306 BW wel van overeenkomstige toepassing is op tussen echtgenoten ontstane vergoedingsrechten. Die vraag verliest volgens de Hoge Raad aan belang indien na de beëindiging van het huwelijk nog voldoende gelegenheid bestaat om alsnog rechtsmaatregelen te treffen. De wet voorziet in dat verband in een verlenging van de verjaringstermijn met zes maanden (artikel 3:320 BW in verbinding met artikel 3:321, eerste lid, onderdeel a en g, BW). Over deze verlenging merkte de Hoge Raad op dat voor rechtsvorderingen uit periodieke verrekenbedingen deze termijn van zes maanden door de wetgever te kort is bevonden en de verjaringstermijn in artikel 1:141, zesde lid, BW tot drie jaar is verlengd. Er is volgens de Hoge Raad geen duidelijke reden waarom de verlenging tot drie jaar na het einde van het huwelijk niet ook geldt voor andere rechtsvorderingen tussen echtgenoten, zoals uit vergoedingsrechten.

Voorstel

De verlenging van de verjaringstermijn voor andere vergoedingsrechten tussen echtgenoten dan die uit periodieke verrekenbedingen wordt net als de verrekenvordering van artikel 1:141 BW met drie jaar verlengd. Daarbij wordt van de gelegenheid gebruik gemaakt om de praktijk duidelijkheid te bieden over de verjaringstermijn van de vergoedingsrechten tussen echtgenoten die ontstaan uit vermogensverschuivingen tussen de echtgenoten. Dat kunnen vermogensverschuivingen tussen de ene echtgenoot en de andere echtgenoot zijn op grond van artikel 1:87 BW in titel 6, of tussen de wettelijke gemeenschap van goederen en het privévermogen van een van de echtgenoten in titel 7. Rechtsvorderingen tot vergoeding wegens vermogensverschuivingen tijdens het huwelijk kunnen daarnaast ontstaan op grond van afspraken in huwelijkse voorwaarden, waaronder periodieke verrekenbedingen, wat geregeld is in titel 8. Ingevolge artikel 1:80b BW zijn deze titels van overeenkomstige toepassing op een geregistreerd partnerschap. Voorgesteld wordt om deze verjaringstermijn op vijf jaar te stellen. Dit is gelijk aan de termijn die wordt aangenomen voor de verjaring van rechtsvorderingen uit periodieke verrekenbedingen⁴¹ en aan de termijn voor de verjaring van rechtsvorderingen ontstaan uit ten behoeve van de gewone gang van de huishouding aangegane verbintenissen op grond van artikel 1:85 BW.⁴²

De voorgestelde verlenging van zes maanden tot drie jaar na het einde van het huwelijk of de scheiding van tafel en bed strekt tot bescherming van de vermogensrechtelijke belangen van de ex-echtgenoten. Zo wordt ook bij de vergoedingsrechten die voortvloeien uit de titels 6, 7 en 8 er rekening mee gehouden dat in de eerste periode na het uiteengaan de emoties de overhand

⁴⁰ Hoge Raad van 23 december 2022 (ECLI:NL:HR:2022:1936).

⁴¹ Voor de rechtsvordering die voortvloeit uit een periodiek verrekenbeding wordt aangenomen dat op grond van artikel 3:307 BW een verjaringstermijn geldt van vijf jaar na aanvang van de dag waarop de vordering opeisbaar is geworden. Zie Asser/Kolkman & Salomons 1-II 2023/520, C.G. Breedveld-De Voogd, T&C BW, commentaar op art. 1:141 BW, aant. 7 en J.H. Lieber, GS Personen- en familierecht, art. 1:141 BW, aant. 21.

⁴² Zie HR 5 juli 2024, ECLI:NL:HR:2024:1027, rov. 3.4.3. Artikel 1:85 BW regelt overigens niet de rechtsverhouding tussen de echtgenoten onderling, maar de rechtsverhouding tussen de echtgenoten en derden.

hebben.⁴³ Voorkomen wordt dat een rechtsvordering van de ene op de andere echtgenoot die tijdens het huwelijk zou verjaren na het verstrijken van de korte termijn van zes maanden na de beëindiging van het huwelijk definitief verjaart. Deze verlenging wordt ook ingevoerd voor andere rechtsvorderingen die tussen (ex-)echtgenoten of (ex-)geregistreerd partners kunnen ontstaan (artikel 3:321, eerste lid, onder a en g). Dus ook voor een rechtsvordering die voortvloeit uit het algemeen vermogensrecht. Ook in gevallen waarin sprake is van onrechtmatig handelen van een echtgenoot jegens de andere echtgenoot, bijvoorbeeld bij het opzettelijk toebrengen van schade aan een goed van een echtgenoot, kan van die echtgenoot niet steeds worden verwacht dat deze tijdens het huwelijk rechtsmaatregelen tot vergoeding van de schade treft. Ook dan zullen in de eerste periode na het uiteengaan van de echtgenoten de emoties de overhand hebben waardoor een termijn van zes maanden na de beëindiging van de relatie van affectieve aard te kort kan zijn voor het instellen van een rechtsvordering tegen de ex-echtgenoot.

De voorgestelde verjaringstermijn van vijf jaar – die in elk geval tot drie jaar na het einde van het huwelijk of de scheiding van tafel en bed wordt verlengd – strekt eveneens tot bescherming van de vermogensrechtelijke belangen van de ex-echtgenoten. Met een verjaringstermijn van vijf jaar wordt voorkomen dat een echtgenoot na beëindiging van het huwelijk door de inschrijving van de echtscheidingsbeschikking nog een lange periode zou kunnen worden aangesproken tot betaling van vergoedingsrechten die tijdens het reeds jaren beëindigde huwelijk zijn ontstaan. Een verjaringstermijn van vijf jaar biedt duidelijkheid omtrent de omvang van de uit de beëindiging van het huwelijk voortkomende vermogensrechtelijke aanspraken. Beide (ex-)echtgenoten zijn hierbij gebaat.

4. Verhouding tot hoger recht

Van belang voor de voorgestelde regelingen zijn het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) en het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM). Bij de totstandkoming van het IVRK is geen voorziening getroffen voor de bescherming van de financiële belangen van kinderen. Dat betekent niet dat het IVRK zich niet uitstrekt tot de vermogensrechtelijke positie van kinderen. Uit de *general comments* bij het IVRK blijkt dat het kind niet slechts als object van bescherming moet worden gezien maar als individuele houder van rechten.⁴⁴ Dit vormt een belangrijk uitgangspunt en stelt minimum eisen aan de bescherming van de belangen van de minderjarige.⁴⁵ Artikel 3, eerste lid, IVRK, bepaalt dat bij alle maatregelen betreffende kinderen de belangen van het kind de eerste overweging zijn. Ingevolge artikel 5 IVRK is de staat verplicht om verantwoordelijkheden, rechten en plichten van ouders te eerbiedigen. Ouders of voogden hebben de eerste verantwoordelijkheid voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind, waarbij het belang van het kind hun allereerste zorg is (artikel 18 IVRK). Het IVRK bepaalt in artikel 27, tweede lid, dat ouders of anderen die verantwoordelijk zijn voor het kind, verantwoordelijk zijn voor de levensomstandigheden die nodig zijn voor de ontwikkeling van het kind. Daarbij dient de overheid ervoor te zorgen dat er hulp en bijstand wordt geboden waar dit nodig is.

Ook het EVRM bevat geen specifieke regels die financiële bescherming bieden aan minderjarigen. Het EVRM is evenwel voor (minderjarige) kinderen en ouders van groot belang. Daarbij zijn twee verschillende rechten te onderscheiden: aan de ene kant het recht op respect voor het familie-, gezins- en privéleven uit artikel 8 EVRM, en aan de andere kant artikel 1 van het Eerste Protocol bij het EVRM, dat het recht op eigendom beschermt.

Het in artikel 8 EVRM opgenomen recht op eerbiediging van het privé-, familie- en gezinsleven houdt een negatieve verplichting voor de staat in. De staat moet zich onthouden van ingrijpen in het gezinsleven, tenzij dit ingrijpen voorzienbaar is bij wet, een legitiem doel dient en noodzakelijk is in een democratische rechtsorde. De staat mag alleen onder bepaalde voorwaarden een inbreuk maken op het recht waarmee *family life* geëerbiedigd wordt, maar heeft hierbij wel een bepaalde mate van beoordelingsruimte (*margin of appreciation*). Artikel 1 Eerste Protocol EVRM waarborgt

⁴³ Zie Kamerstukken II, 2000/2001, 27 554, nr. 3, p. 17 voor rechtsvorderingen uit periodieke verrekenbedingen.

⁴⁴ VN-Kinderrechtencomité, General comment No. 5 (2003); General measures of implementation of the Convention on the Rights of the Child, CRC/C/GC/5, 23 november 2003 en VN-Kinderrechtencomité, General comment No. 14 (2013); On the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration, CRC/C/GC/14, 29 mei 2013.

⁴⁵ Rapport Bewind, pagina 253.

het recht van alle natuurlijke personen op het ongestoorde genot van hun eigendom. Op de Staat kunnen in dit verband positieve verplichtingen rusten om het eigendomsrecht effectief te beschermen.

De maatregelen ter bescherming van het vermogen van het kind die zijn beschreven in de paragrafen 3.2 tot en met 3.5 zijn maatregelen die in het belang van het kind worden getroffen en grotendeels tot doel hebben diens eigendomsrecht te beschermen. Deze sluiten ook aan bij de door het EHRM gestelde norm dat de Staat "een positieve verplichting heeft ongestoord genot van eigendom te beschermen en in geval van minderjarigen te waken tegen frauduleus of nalatig handelen van derden, waaronder hun wettelijke vertegenwoordiger, inclusief hun ouders."⁴⁶ Steeds is ook het oog gehouden op de eerbieding van privé-, familie- en gezinsleven om niet onnodig in te grijpen in familieverhoudingen. Met betrekking tot de verlenging van de twee vervaltermijnen in het erfrecht voor minderjarigen en (jong)meerderjarigen wordt gewezen op rechtspraak van het EHRM waaruit blijkt dat rechtszekerheid in het kader van de verjaring van vorderingen een belangrijk aspect is, maar dat verjarings- en vervaltermijnen niet altijd toepassing kunnen vinden in het geval van minderjarigen.⁴⁷ Dit kan aan de orde zijn als de minderjarige kinderen feitelijk geen mogelijkheid hebben om tijdig en adequaat op te treden omdat zij afhankelijk zijn van hun wettelijk vertegenwoordiger, die mogelijk een tegenstijdig belang heeft. Ten aanzien van het afschaffen van de onderhoudsplicht van stiefouders zij opgemerkt dat uit het IVRK niet per definitie een onderhoudsplicht voor de stiefouder (met family life) voortvloeit.⁴⁸ Uit dit verdrag volgt het uitgangspunt dat van oudsher ouders primair verantwoordelijk zijn om te voorzien in het levensonderhoud van hun minderjarige kinderen. Van belang is dat het afschaffen van de onderhoudsplicht van de stiefouder het financieel belang van het kind niet hoeft te schaden, terwijl het afschaffen in groot belang voor het welzijn van het kind is, omdat hiermee conflictsituaties in gezinnen kunnen worden voorkomen. De verlenging van de verjaringstermijnen van rechtsvorderingen tussen echtgenoten en geregistreerde partners van zes maanden naar drie jaar beschermt de uitoefening van de (eigendoms)rechten van (ex)partners jegens elkaar. Dit geldt eveneens voor het opnemen van een verjaringstermijn van vijf jaar voor rechtsvorderingen tussen echtgenoten en geregistreerde partners die voortvloeien uit het huwelijksvermogensrecht.

5. Gevolgen

De gevolgen voor de uitvoering van de voorgestelde regelingen zullen na de internetconsultatiefase verder kunnen worden aangevuld. Gedacht kan onder meer worden aan de gevolgen voor de rechtspraak. Ook zullen de resultaten van de uitvoeringstoets(en), onder andere door de belastingdienst, hier worden vermeld. Ook de financiële gevolgen (paragraaf 7) zullen na de (internet)consultatie in kaart kunnen worden gebracht. De voorstellen tot wijziging van de huidige regeling zullen naar verwachting enkele gevolgen hebben voor burgers, professionals en voor de overheid. Op de nu voorziene gevolgen wordt hieronder kort ingegaan. Met de maatregelen die zijn gericht tot de minderjarigen en hun ouders wordt beoogd zoveel mogelijk aan te sluiten bij het doenvermogen van de burger.⁴⁹

5.1 Boedelbeschrijving en bankrekening met BEM-clausule

Door de voorgestelde regeling zal in meer gevallen, zowel binnen als buiten het erfrecht, een beschrijving van het vermogen van het kind worden ingediend bij de kantonrechter en vaker een

⁴⁶ Zie EHRM 7 mei 2015, nr. 13712/11, NJ 2016/253 (S.L. en J.L. tegen Kroatië/ Een flat voor een villa).

⁴⁷ Zie EHRM 7 juli 2009, nr. 1062/07 *Stagno t. België* waarin werd overwogen dat rechtszekerheid in het kader van de verjaring van vorderingen een belangrijk aspect is, maar dat daar tegenover staat dat de minderjarige kinderen feitelijk in casu feitelijk geen mogelijk hadden om tijdig en adequaat op te treden. Zij zijn hierin afhankelijk van hun wettelijk vertegenwoordiger. De belangen van de minderjarigen dienen als een significante factor meegewogen te worden. Dit leidt ertoe dat in sommige gevallen het belang van rechtszekerheid dient te wijken voor het belang van ongestoord eigendom van minderjarige (art. 1 Eerste Protocol EVRM).

⁴⁸ HR 9 april 1994, ECLI:NL:HR:1994:ZC1330, r.o. 3.2 en HR 26 april 1996, ECLI:NL:HR:1996:AD2542, r.o. 3.4.

⁴⁹ Doenvermogen is het vermogen om in actie te komen en vol te houden, zelfs bij tegenslagen. Het draait dan niet zozeer om mensen hun cognitieve vermogens zoals intelligentie of digitale vaardigheden, maar om hun niet-cognitieve vermogens. Dit doenvermogen komt bij alle mensen sterk onder druk te staan bij te veel stress, zoals door levensgebeurtenissen als overlijden.

bankrekening met BEM-clausule moeten worden geopend. Dit heeft gevolgen voor de minderjarige, de ouders, de bewindvoerder en de kantonrechter.

Gevolgen burger

Binnen het erfrecht

Het in alle gevallen opstellen van een beschrijving van het vermogen van de minderjarige betekent een verbetering van de bescherming van diens vermogen, zoals in paragraaf 3.2 reeds is omschreven. Het opstellen van een beschrijving van het vermogen en het storten van het geld op een bankrekening met BEM-clausule vraagt een bepaalde mate van doenvermogen van de ouder. De verwachting is dat het maken van een beschrijving van het vermogen nauwelijks een extra belasting voor de ouder zal opleveren, omdat ook nu al van de ouder wordt verwacht in het geval van de wettelijke verdeling een beschrijving van de nalatenschap op te maken waaruit de verkrijging van de minderjarige is af te leiden. Deze beschrijving wordt gemaakt door het invullen van een formulier. Voor de beschrijving van het vermogen van de minderjarige zou eveneens een formulier kunnen worden opgesteld of zou het bestaande formulier kunnen worden aangepast. Als het om een totaal vermogen gaat van maximaal € 11.250, kan evenals nu het geval is in de situatie van voogdijbewind worden volstaan met het invullen van een eenvoudige verklaring in plaats van het maken van een beschrijving van het vermogen.⁵⁰ Ook het regelen van een bankrekening met BEM-clausule zal voor een ouder naar verwachting geen grote belasting vormen.

Buiten het erfrecht

Indien dit in het belang van de minderjarige noodzakelijk wordt geacht kan de kantonrechter de ouders opdragen een beschrijving van het vermogen van de minderjarige op te maken. Naast de verbeterde vermogensrechtelijke positie van het kind, biedt dit voor de ouder ook de mogelijkheid om de financiële positie van het kind gezond te houden. Het voorkomen van onjuist gevoerd bewind over het vermogen van de minderjarige, zal op termijn conflict binnen de familie tegengaan. Naar alle waarschijnlijkheid zal ook hier beperkt beroep worden gedaan op het doenvermogen van de burger, zoals hierboven al is omschreven.

Gevolgen overheid

De voorgestelde regelingen zullen naar verwachting leiden tot meer vermogensbeschrijvingen en eenvoudige verklaringen betreffende de omvang van vermogen van de minderjarigen (bij vermogen dat niet een waarde van € 11.250 overtreft). Dit geldt zowel binnen als buiten het erfrecht. De kantonrechter krijgt in onderhavig voorstel meer bevoegdheid om toe te zien op het bewind dat door de ouder of ouders wordt gevoerd. In het kader van de beschrijving van het vermogen van de minderjarige binnen het erfrecht zou het huidige formulier kunnen worden aangepast of een nieuw formulier kunnen worden ontwikkeld door de Rechtspraak. De gevolgen voor de rechtspraak zullen nog in beeld worden gebracht.

5.2 Bescherming vermogen kind bij onderbewindstelling ouder(s)

Gevolgen burger

De voorgestelde regeling heeft tot gevolg dat er bij de onderbewindstelling van de ouder of voogd meer aandacht komt voor de kwetsbare positie van de minderjarige, doordat de kantonrechter in alle gevallen een beslissing neemt over de inrichting van het te voeren bewind over het vermogen van de minderjarige. Hiermee wordt aanvullende bescherming over het vermogen van het kind bereikt. Deze regeling kan leiden tot meer benoemingen van bewindvoerders. De bewindvoerder die het bewind voert over het vermogen van het kind kan dezelfde persoon zijn als de bewindvoerder die het bewind over het vermogen van de ouder voert, maar dit hoeft niet. Een benoemde bewindvoerder kan twee bewinden gaan voeren of een andere bewindvoerder kan alleen het bewind over het vermogen van het minderjarige kind gaan voeren.

Gevolgen overheid

Het wetsvoorstel heeft naar verwachting beperkte gevolgen voor de overheid. De rechter heeft de wettelijke taak gekregen om ambtshalve of op verzoek te beslissen of het vermogen van een

⁵⁰ Artikel 1:339 BW (voogdij).

minderjarige geheel of gedeeltelijk onder bewind dient te worden gesteld van een bewindvoerder, dan wel of het bewind geheel of gedeeltelijk niet langer wordt gevoerd door de onder bewind gestelde ouder of voogd waardoor de andere ouder of voogd van wie het vermogen niet onder beschermingsbewind staat het bewind alleen voert. De gevolgen van deze maatregel voor de rechtspraak zullen nog in beeld worden gebracht.

5.3 Afschaffen ouderlijk vruchtgenot en nieuwe regeling

Gevolgen burger

Het afschaffen van het vruchtgenot zal naar verwachting weinig gevolgen hebben voor de positie van ouders. Ouders maken in de huidige praktijk immers nauwelijks gebruik van hun recht op het vruchtgenot en laten deze vruchten doorgaans aanwassen bij het vermogen van het kind. De voorgestelde regeling, die het mogelijk maakt dat de kantonrechter kan worden verzocht een deel van het vermogen van de minderjarige voor diens levensonderhoud of voor het gezinshuishouden aan te wenden zal een verbetering van de positie van het kind tot gevolg hebben. De drempel voor het gebruik van deze gelden wordt hoger, dat is evenwel het beoogde effect. Het vermogen van het kind kan op deze manier beter worden beschermd.

Gevolgen overheid

Verzoeken aan de kantonrechter op grond van de voorgestelde regeling zullen vooral aan de orde zijn in situaties waarin het kind vermogend is en de ouders niet. Naar verwachting heeft het wetsvoorstel beperkte gevolgen voor de overheid. De mogelijke gevolgen voor de rechtspraak zullen nog worden bekeken.

5.4 Verduidelijking som ineens

Gevolgen burger

Het introduceren van de verplichting tot het openen van een bankrekening met BEM-clausule voor de som ineens heeft met name gevolgen voor de ouder en minderjarige. Voor ouders geldt dat zij een bankrekening met BEM-clausule dienen te openen en voor uitgaven van gelden die op deze bankrekening staan toestemming dienen te vragen aan de kantonrechter. Voor het kind geldt dat het vermogen hiermee beter wordt beschermd. De verwachting is dat dit voor ouders geen grote belasting zal zijn (zie hiervoor ook paragraaf 5.1).

Gevolgen overheid

De vereiste toestemming van de kantonrechter voor de besteding van de som ineens zal naar verwachting slechts een marginale toename in het aantal verzoeken aan de kantonrechter tot gevolg hebben. De mogelijke gevolgen voor de rechtspraak zullen nog worden nagegaan.

5.5 Verlenging termijnen legitieme portie en som ineens

Gevolgen burger

Het verlengen van de termijn voor het beroep op de legitieme portie en de som ineens betekent dat er voor een kind meer tijd is, ook nog gedurende een periode na meerderjarigheid, om een beroep te doen op de som ineens en de legitieme portie. Erfgenamen dienen rekening te houden met de mogelijkheid dat een minderjarige erfgenaam nog na diens meerderjarigheid besluit een beroep te doen op de legitieme portie. De notaris kan de erfgenamen hierover informeren.

Gevolgen overheid

Door de verlenging van de vervaltermijnen kan langer een beroep op de beide regelingen worden gedaan. Hierdoor is de kans aanwezig dat het aantal gerechtelijke procedures aangaande de som ineens en de legitieme portie toeneemt. De gevolgen voor de rechtspraak zullen nog worden gezien.

5.6 Afschaffing onderhoudsplicht stiefouders

Gevolgen burger

De afschaffing van de onderhoudsplicht van stiefouders heeft gevolgen voor de ouders, de stiefouder en het kind. Naar verwachting zal de afschaffing leiden tot de-escalatie van de verhouding tussen ex-partners en stiefouders en mogelijk tot minder alimentatieprocedures bij de rechter. Het maken van alimentatieberekeningen zal worden vereenvoudigd. In juli 2024 is een kwalitatief focusgroeponderzoek uitgevoerd.⁵¹ Hierin is onderzoek gedaan onder (stief)ouders naar de gevolgen van het afschaffen van de onderhoudsplicht. Uit dit onderzoek blijkt dat de ondervraagde stiefouders ook zonder wettelijke verplichting zullen blijven bijdragen in de kosten van het stiefkind.

Gevolgen overheid

De afschaffing van de onderhoudsplicht voor stiefouders zal naar verwachting een vereenvoudiging en ook een beperkte vermindering van het aantal gerechtelijke procedures opleveren. Daarnaast wordt het maken van alimentatieberekeningen eenvoudiger voor de rechtspraak, advocatuur, het LBIO en andere professionals.

5.7 Berekening alimentatie door het LBIO

Gevolgen burger

Aan de hand van de berekening van alimentatie door het LBIO kunnen partijen in onderling overleg tot afspraken proberen te komen, zodat een gerechtelijke procedure over de vaststelling of wijziging van alimentatie kan worden voorkomen.

Gevolgen overheid

Naar verwachting zullen er geen tot weinig gevolgen voor de overheid zijn. Het LBIO voert op dit moment al alimentatieberekeningen uit.

5.8 Verjaring vorderingsrechten

Gevolgen burger

De voorgestelde verlenging van zes maanden tot drie jaar na het einde van het huwelijk of het geregistreerd partnerschap met betrekking tot vorderingsrechten tussen echtgenoten en geregistreeerde partners beschermt de vermogensrechtelijke belangen van de (ex-)echtgenoten of (ex-)geregistreeerde partners door er rekening mee te houden dat in de eerste periode na het uiteengaan de emoties de overhand hebben. De voorgestelde verjaringstermijn van vijf jaar voor vorderingen tussen echtgenoten (en geregistreeerde partners) op grond van het huwelijksvermogensrecht heeft tot gevolg dat een echtgenoot na beëindiging van het huwelijk niet nog een lange periode kan worden aangesproken tot betaling van vergoedingsrechten die tijdens het reeds jaren beëindigde huwelijk zijn ontstaan. Ook hiermee worden de belangen van ex-partners beschermd.

Gevolgen overheid

De verlenging van de verjaringstermijn voor vorderingen tussen echtgenoten en geregistreeerde partners betekent dat gedurende een langere periode een beroep kan worden gedaan op de rechter. Eventuele gevolgen voor de rechtspraak zullen nog in beeld worden gebracht.

6. Uitvoering

PM

7. Financiële gevolgen

PM

8. Advies en consultatie

PM

9. Overgangsrecht en inwerkingtreding

⁵¹ Ferro Explore B.V., Onderhoudsplicht stiefouders, een verkennend focusgroeponderzoek, 2024, zie www.internetconsultatie.nl.

9.1 De boedelbeschrijving en bankrekening met BEM-clausule

De voorgestelde regelingen inzake het maken van een beschrijving van het gehele vermogen van de minderjarige alsmede het storten van gelden op een bankrekening met BEM-clausule ingeval van een erfrechtelijke verkrijging door deze minderjarige gelden om praktische redenen alleen voor erfrechtelijke verkrijgingen na de inwerkingtreding van de wet. Voor alle eerdere verkrijgingen geldt deze verplichting niet. Voor de voorgestelde regeling op grond waarvan een beschrijving van het vermogen van de minderjarige dient te worden opgesteld indien dit in het belang van de minderjarige door de kantonrechter noodzakelijk wordt geacht, is geen overgangsrecht nodig. Deze bepaling kan na inwerkingtreding van de wet voor alle ouders, die op dat moment het bewind over het vermogen van een minderjarig kind voeren, toepassing vinden.

9.2 Bescherming vermogen kind bij onderbewindstelling ouder(s)

Het voorgestelde zesde en zevende lid van artikel 1:431 BW zijn van toepassing op gevallen waarin de ouder onder bewind wordt gesteld na de inwerkingtreding van deze wet als ook op bestaande gevallen van beschermingsbewind. Voor lopende procedures geldt dat de kantonrechter ambtshave artikel 1:431, zesde lid of zevende lid BW kan toepassen of een verzoek op dit punt zal kunnen worden aangevuld.

9.3 Afschaffing ouderlijk vruchtgenot

Een algemene overgangsregeling is voor wat betreft de afschaffing van ouderlijk vruchtgenot in boek 1 BW niet nodig. Het vruchtgenot van de ouders vervalt voor alle ouders, ook de ouders die nu het vruchtgenot hebben op grond van de huidige regeling. Wel wordt voorzien in een specifieke regeling. Vruchtgenot dat is genoten voor inwerkingtreding van het vervallen van het recht op vruchtgenot, hoeft niet te worden terugbetaald na gegrondverklaring van de ontkenning van het vaderschap (artikel 1:202, derde lid, BW) en door de vernietiging van de erkenning (artikel 1:206, derde lid, BW). Dit geldt ook na ontkenning van het moederschap (ingevolge artikel 1:202b BW is artikel 1:202 BW van overeenkomstige toepassing).

De voorgestelde regeling inzake het verzoek aan de kantonrechter om een bedrag vast te stellen uit (de inkomsten van) het vermogen van het kind om te besteden aan de verzorging en opvoeding van het kind en de kosten van de gezinshuishouding, geldt voor ouders die het bewind voeren over het vermogen van hun kind. Na de inwerkingtreding hebben de ouders geen vruchtgenot meer van het vermogen van het kind en dienen zij voor het aanwenden van (de opbrengsten uit) het vermogen van het kind toestemming te vragen aan de kantonrechter. Met betrekking tot het vruchtgenot dat niet is genoten voor inwerkingtreding van de wet geldt dat voor het gebruik van de voor inwerkingtreding ontstane opbrengsten van het vermogen van het kind toestemming nodig is van de kantonrechter.

9.4 Bankrekening met BEM-clausule voor de som ineens

De betaling van de som ineens zal na inwerkingtreding van deze regeling worden gestort op een bankrekening met BEM-clausule. Voor opnames van deze bankrekening is machtiging nodig van de kantonrechter.

Deze regeling geldt alleen voor nieuwe gevallen van uitbetaling van de som ineens. De som ineens die voor invoering van de nieuwe wet reeds door de ouders is ontvangen, valt dus niet onder de regeling. Van de ouders die op grond van de thans geldende regeling al een betaling hebben ontvangen, wordt niet gevraagd om het geld alsnog op een bankrekening met BEM-clausule te zetten en voor hen geldt als gevolg daarvan ook niet de verplichting om de kantonrechter te verzoeken om toestemming in verband met het besteden van het geld van de minderjarige voor diens levensonderhoud.

9.5 Verlenging vervaltermijnen legitieme portie en som ineens

De voorgestelde regelingen inzake de verlenging van de vervaltermijnen voor het maken van een aanspraak op de som ineens en de legitieme portie gelden voor nieuwe gevallen (toekomstig

overlijden van een erflater), maar ook voor gevallen waarvan de vervaltermijn voor het maken van een aanspraak niet is verstreken voor inwerkingtreding van deze regelingen. Dit betekent dat de bestaande (nog niet verstreken) vervaltermijnen worden verlengd tot maximaal de nieuwe termijnen.

9.6 Afschaffing onderhoudsplicht stiefouder

Voor stiefouders waarmee rekening is gehouden in de berekening van de kinderalimentatie in een overeenkomst of gerechtelijke uitspraak voor de inwerkingtreding van de afschaffing, blijven de huidige bepalingen over de stiefouderonderhoudsverplichting gelden. Ook op verzoeken tot vaststelling van een onderhoudsbijdrage die zijn ingediend voor inwerkingtreding van de afschaffing en die mede zien op een onderhoudsbijdrage van een stiefouder blijven de huidige bepalingen van toepassing. Dit geldt ook voor verzoeken tot wijziging van voor de inwerkingtreding vastgestelde of afgesproken onderhoudsbijdragen waarbij de onderhoudsplicht van een stiefouder in de berekening van de kinderalimentatie is meegenomen. Hiermee wordt de rechtszekerheid gediend.

Het afschaffen van de onderhoudsplicht van stiefouders geldt voor de personen die na inwerkingtreding van de nieuwe regels een huwelijk of geregistreerd partnerschap aangaan met de ouder van een kind dat tot het gezin van de stiefouder behoort. Ook voor bestaande stiefouders voor wie voor de inwerkingtreding van de afschaffing geen onderhoudsbijdrage is vastgesteld of afgesproken geldt er na inwerkingtreding geen onderhoudsplicht meer. Dit betekent dat zij in het kader van een verzoek inzake een onderhoudsbijdrage na inwerkingtreding geen aandeel kunnen hebben in een bijdrage aan het levensonderhoud.

9.7 Verlenging vervaltermijn vorderingen tussen echtgenoten

Het voorgestelde artikel 1:87a BW en de voorgestelde wijziging van artikel 3:320 BW inzake de verjaringstermijn voor rechtsvorderingen zijn alleen van toepassing op rechtsvorderingen tussen echtgenoten van wie het huwelijk nog niet is beëindigd of ten aanzien waarvan de termijn van de grond voor verlenging nog niet is verstreken op het moment van inwerkingtreding van de desbetreffende artikelen. Hiermee worden (ex-)echtgenoten en (ex-)geregistreerd partners beschermd tegen het invoeren van een rechtsvordering die vóór de inwerkingtreding van deze bepalingen al was verjaard.

9.8 Communicatie

In het kader van de voornoemde voorstellen, dient voorlichting en communicatie plaats te vinden richting de burger, rechtspraak, het notariaat, de advocatuur, bewindvoerders en de banken.

10. Regeling in Caribisch Nederland

In lijn met de kabinetsreactie op de Voorlichting van de Afdeling advisering van de Raad van State en het Interdepartementaal Beleidsonderzoek Koninkrijksrelaties is bezien of en hoe de voorgestelde regeling in het kader van de afschaffing van de onderhoudsplicht van stiefouders ook in Caribisch Nederland kan gaan gelden. Daarbij is gekeken of differentiaties nodig en wenselijk zijn. Na raadpleging van de Voogdijraad en de rechtspraak op de eilanden is gebleken dat gevallen waar de voorgestelde regelingen inzake de bescherming van het vermogen van het minderjarige kind op zien niet tot nauwelijks bekend zijn in Caribisch Nederland. De reden hiervoor moet worden gezocht in het feit dat de meeste minderjarigen niet over vermogen beschikken. Er zijn ook geen gevallen bekend bij de rechtspraak in de afgelopen jaren waarin sprake was van een beroep op onderhoudsverplichting van een stiefouder. Vanuit de Voogdijraad is aangegeven dat ouders minder vaak (opnieuw) trouwen. Een geregistreerd partnerschap kent de BES niet.

In overleg met de Voogdijraad en de rechtspraak wordt voorgesteld om de maatregelen ter bescherming van het vermogen van minderjarigen en de afschaffing van de onderhoudsverplichting voor stiefouders in Caribisch Nederland in te voeren. Deze regelingen in het BW BES zijn min of meer gelijklopend aan die van het BW van Europees Nederland. Ook de

bepaling over de verjaringstermijn voor rechtsvorderingen op het terrein van het huwelijksvermogensrecht en de bepaling over de verlenging van de verjaringstermijn van vorderingen tussen echtgenoten luiden vrijwel gelijk in beide wetboeken en worden daarom voor de BES op dezelfde wijze aangepast. De regelingen aangaande de som ineens en de legitieme portie verschillen in Europees Nederland en in Caribisch Nederland en worden daarom niet aangepast. De som ineens in het BW BES kent een andere opzet, deze is vergelijkbaar met de regeling van de som ineens zoals deze gold tot de inwerking van de huidige regeling in 2003 in het BW van Europees Nederland. Ook de regeling van de legitieme portie is vergelijkbaar met de regeling in oude BW, zo is er geen termijn waarbinnen een beroep moet worden gedaan op de legitieme portie. Tot slot wordt ook de regeling voor het berekenen van alimentatie door de inningsinstantie niet overgenomen voor Caribisch Nederland in verband met de verschillen in regelgeving en uitvoering in Europees Nederland en Caribisch Nederland.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel I (Boek 1 BW)

Onderdeel A (artikel 1:87a BW)

In het nieuwe artikel 1:87a BW wordt een regeling opgenomen over de verjaringstermijn van rechtsvorderingen die tijdens het huwelijk voortvloeien uit de titels 6, 7 en 8 van Boek 1 BW (zie paragraaf 3.8 van het algemeen deel). Ingevolge artikel 1:80b BW zijn deze titels van overeenkomstige toepassing op een geregistreerd partnerschap. Voorgesteld wordt om de verjaringstermijn op vijf jaar te stellen vanaf de dag volgende op die waarop de vordering opeisbaar is geworden. Hiermee geldt een zelfde termijn als voor de verjaring van rechtsvorderingen uit periodieke verrekenbedingen (artikel 1:141, zesde lid, BW) en voor de verjaring van rechtsvorderingen ontstaan uit ten behoeve van de gewone gang van de huishouding aangegane verbintenissen op grond van artikel 1:85 BW.

Daarbij wordt geregeld dat de uit de titels 6, 7 en 8 voortvloeiende rechtsvorderingen in elk geval niet eerder verjaren dan drie jaar na de beëindiging van het huwelijk dan wel de scheiding van tafel en bed. Dat brengt mee dat als de verjaringstermijn van vijf jaar tijdens het huwelijk zou verstrijken of binnen drie jaar na inschrijving van de echtscheidingsbeschikking dan wel van de beschikking tot scheiding van tafel en bed, deze termijn tot drie jaar nadien wordt verlengd. Binnen deze verlenging blijft het een echtgenoot overigens vrijstaan om ten aanzien van het vorderingsrecht een stuitingshandeling te verrichten, waarna een nieuwe verjaringstermijn van vijf jaar gaat lopen (zie artikel 3:319, tweede lid, BW). De verlenging van de verjaringstermijn is van dwingend recht. Echtgenoten kunnen deze termijn van drie jaar dus niet bij huwelijkse voorwaarden of op andere wijze verkorten. Echtgenoten kunnen deze verjaringstermijn ook niet verder verlengen zo lang deze nog loopt.⁵² Met de verlenging van de verjaringstermijn tot drie jaar na inschrijving van de echtscheidingsbeschikking in de registers van de burgerlijke stand dan wel de beschikking tot scheiding van tafel en bed in het huwelijksgoederenregister wordt aangesloten bij het huidige zesde lid van artikel 1:141 BW. Ingevolge dit artikellid geldt de verlenging van de verjaringstermijn met drie jaar al bij tussen echtgenoten overeengekomen periodieke verrekenbedingen. De voorgestelde bepaling is op grond van artikel 1:80b BW van overeenkomstige toepassing op geregistreerde partners met dien verstande dat de termijn waarmee de verjaringstermijn wordt verlengd voortloopt tot drie jaar na de beëindiging van het geregistreerd partnerschap als bedoeld in de artikelen 1:80c, eerste lid, onderdelen c en d, BW.

Onderdeel B (artikel 1:141, zesde lid, BW)

Het voorgestelde artikel 1:87a BW brengt mee dat het zesde lid van artikel 1:141 BW kan worden geschrapt. De verlenging van de verjaring tot drie jaar na beëindiging van het huwelijk dan wel na de inschrijving van de beschikking tot scheiding van tafel en bed, zoals nu nog geregeld in artikel 1:141, zesde lid, BW, wordt overgebracht naar het algemene artikel 1:87a BW dat met de verwijzing naar titel 8 ook geldt voor periodieke verrekenbedingen.

Onderdelen C en H (artikelen 1:202, 206 en 253m BW)

In verband met het vervallen van het ouderlijk vruchtgenot in artikel 1:253l BW (zie onderdeel G) worden de artikelen 1:202, derde lid en 206, derde lid, BW in technische zin aangepast en wordt artikel 1:253m BW geschrapt.

Onderdeel D (artikel 1:253i BW)

In artikel 1:253i BW is onder meer bepaald dat ingeval van gezamenlijke gezagsuitoefening de ouders gezamenlijk het bewind over het vermogen van het kind voeren. Oefent een ouder alleen het gezag uit, dan wordt door die ouder het bewind over het vermogen van het kind (alleen) gevoerd. In het vierde lid wordt een aantal uitzonderingen genoemd op het voeren van het bewind over het vermogen van het kind door ouders. Voorgesteld wordt hieraan toe te voegen de uitzondering waarbij op grond van het huidige artikel 1:370 BW of op grond van het hierna voorgestelde zesde lid van artikel 1:431 BW (zie onderdeel IJ) overeenkomstig artikel 1:370 BW een bewind over (een deel van) het vermogen van het kind is ingesteld. Op grond van het voor de

⁵² Zie artikel 3:322 lid 3 BW dat bepaalt dat van de verjaring geen afstand bij voorbaat kan worden gedaan.

voogd geldende artikel 1:370 BW, dat ingevolge artikel 1:253k BW ook op ouders van toepassing is, gaat het om een bewind over het vermogen van het kind (of een deel daarvan) dat aan een andere persoon dan de betreffende ouder kan worden toegekend indien dit in het belang van de minderjarige nodig is. Hiertoe kan de kantonrechter ambtshalve overgaan of op verzoek van de voogd of ouder. In het geval de beide voogden gezamenlijk de voogdij of beide ouders gezamenlijk het gezag uitoefenen, dient het verzoek om een bewind in stellen door hen gezamenlijk te worden gedaan. Een bewind op grond van artikel 1:431, zesde lid, BW overeenkomstig artikel 1:370 BW, betreft een bewind over het vermogen van het kind (of een deel daarvan) in het geval een onder bewind gestelde ouder of voogd alleen het bewind voert of in het geval twee onder bewind gestelde ouders of voogden samen het bewind voeren. In deze gevallen wordt het bewind niet meer (geheel) door de ouder(s) gevoerd en deze gevallen dienen dan ook als uitzondering in artikel 1:253i BW over de bewindvoering door ouders te worden opgenomen. Indien er twee ouders zijn die het bewind voeren, waarvan slechts één ouder onder bewind is gesteld, dan kan in het kader van de onderbewindstelling het bewind over het vermogen van het kind geheel of gedeeltelijk worden beëindigd waardoor de andere ouder het bewind voor dit beëindigde deel alleen voert (zie artikel 1:431, zesde lid, BW). Ook dit betreft een uitzondering op het voeren van bewind door ouders.

Onderdeel E (artikel 1:253j BW)

Dit artikel wordt aangepast in verband met het vervallen van de regeling inzake het vruchtgenot in artikel 253l, eerste lid (zie onderdeel G).

Onderdeel F (artikel 1:253ja BW)

Eerste lid

In het eerste lid van dit nieuwe artikel wordt mogelijk gemaakt dat de kantonrechter, als dit in het belang van het minderjarige kind noodzakelijk is, het maken van een beschrijving van het vermogen van het kind kan opdragen aan een of beide ouders. Met deze regeling is meer toezicht mogelijk op de bewindvoering door ouders. Zie ook paragraaf 3.2 van het algemeen deel. Voor de uitwerking is aangesloten bij de bepalingen die gelden voor de voogd. De kantonrechter kan hiertoe worden verzocht door een van de ouders of ambtshalve hiertoe overgaan, bijvoorbeeld na ontvangst van signalen over slecht bewind van familieleden. Ook de minderjarige zelf kan de kantonrechter hierover informeel benaderen. Daarnaast kan gedacht worden aan de situatie dat een kantonrechter op de hoogte is gesteld door de belastingdienst dat het kind een aanzienlijk bedrag is geschonken (zie artikel 1:342, tweede lid, BW). De kantonrechter geeft voor het opmaken van de boedelbeschrijving een termijn en kan deze termijn overeenkomstig het voor de voogd geldende artikel 1:340, eerste lid, BW ook verlengen. Wanneer de waarde van de goederen van de minderjarige lager is dan € 11.250, kan overeenkomstig het voor de voogd geldende artikel 1:339, eerste lid, BW worden volstaan met het inleveren van een ondertekende verklaring.

Tweede lid

Ingevolge het tweede lid kan de kantonrechter ouders verplichten tot indiening van een periodieke rekening van het bewind. Dit kan overeenkomstig het voor de voogd geldende artikel 1:359 BW jaarlijks of eens in de twee of drie jaren zijn en zowel op verzoek van een ouder als ambtshalve gebeuren. De voor de voogd geldende artikelen 1:360 tot met 362 BW zijn eveneens van overeenkomstige toepassing. Zo kan de kantonrechter bij verschil van mening over de rekening verbetering daarvan gelasten en kan hij deskundigen benoemen om de ingediende rekening te onderzoeken. Ook kan de kantonrechter de door slecht bewind geleden schade vaststellen en ouders tot vergoeding hiervan veroordelen.

Derde lid

Aan het einde van het bewind kan de kantonrechter ambtshalve of op verzoek van een van de ouders de verplichting opleggen om rekening en verantwoording af te leggen. De rekening en verantwoording wordt afgelegd aan het inmiddels meerderjarig geworden kind en ten overstaan van de kantonrechter (overeenkomstig artikel 1:374 BW). Indien het gezamenlijk ouderlijk gezag eindigt en een ouder het gezag alleen gaat uitoefenen legt de ouder van wie het gezag eindigt rekening en verantwoording af aan de ouder die het gezag alleen uitoefent (overeenkomstig artikel 1:373 BW). Ingevolge artikel 1:276, eerste lid, BW wordt de ouder die het bewind voert en wiens gezag is beëindigd veroordeeld tot het afleggen van rekening en verantwoording aan zijn opvolger

in dit bewind. Wanneer het gezag voortaan door een voogd wordt uitgeoefend, dient derhalve op grond van dat artikel door de ouder aan de voogd rekening en verantwoording te worden afgelegd. Ook een inmiddels meerderjarig kind kan zijn ouders verzoeken om rekening en verantwoording af te leggen. Als goede bewindvoerders (verg. artikel 1:253j BW) zijn ouders gehouden om desgevraagd rekenschap af te leggen aan degene wiens belangen zijn behartigd.⁵³

Vierde lid

Uitgangspunt is dat mogelijke kosten van zowel de beschrijving (eerste lid), de periodieke rekening (tweede lid) en de rekening en verantwoording bij het einde van het bewind (derde lid) ten laste komen van het kind overeenkomstig artikel 1:372 BW. De kantonrechter kan echter bepalen dat de kosten niet ten laste van het kind, maar ten laste van de ouder of ouders komen. Dit kan bijvoorbeeld aan de orde zijn als het aan de ouders te wijten is dat er een boedelbeschrijving nodig is omdat het bewind niet naar behoren wordt gevoerd.

Onderdeel G (artikel 1:253l BW)

Eerste lid

Met het schrappen van de eerste zin in het eerste lid van artikel 1:253l BW vervalt het recht van de ouder die het gezag uitoefent op het vruchtgenot van het vermogen van het kind. Niet langer kan deze ouder aanspraak maken op de inkomsten of opbrengsten van het vermogen van zijn minderjarige kind. Zie hierover paragraaf 3.4 van het algemeen deel.

Tweede lid

In het tweede lid wordt mogelijk gemaakt dat een ouder aan de kantonrechter machtiging kan vragen een bedrag vast te stellen dat uit het vermogen van het inwonende kind en de inkomsten hieruit mag worden gebruikt voor de kosten van levensonderhoud van het kind en van het gezin waarbij het kind inwoont. Een inwonend kind staat in de regel op hetzelfde woonadres ingeschreven in de Basisregistratie personen als de ouder. Uitgangspunt is dat de ouder waar het kind de hoofdverblijfplaats heeft alle verblijfsoverstijgende kosten en de verblijfskosten van het kind in het gezin betaalt.⁵⁴ Deze ouder kan een verzoek doen om het vermogen en de inkomsten van dit vermogen van het inwonende kind te gebruiken voor diens levensonderhoud en de kosten van zijn gezin. Het ligt in de rede dat, indien het kind gelijkelijk bij beide ouders inwoont, beide ouders een verzoek kunnen doen aan de kantonrechter. Het aanwenden van het vermogen van het kind en de inkomsten hieruit wordt alleen mogelijk gemaakt als degenen die onderhoudsplichtig zijn jegens het kind niet voldoende in staat zijn om in het levensonderhoud van het kind te voorzien. Gedacht kan worden aan de situatie dat een ouder in financiële moeilijkheden verkeert, terwijl het kind over een aanzienlijk vermogen beschikt. Met de voorgestelde bepaling wordt geregeld dat een ouder na machtiging van de kantonrechter over het vermogen en de inkomsten uit dit vermogen kan beschikken voor het levensonderhoud van het kind en de kosten van de gezinshuishouding. De kantonrechter geeft een machtiging af indien dit hem in het belang van de minderjarige noodzakelijk, nuttig of wenselijk blijkt te zijn (artikel 1:356 BW). De machtiging kan een bijzondere of algemene machtiging zijn waaraan voorwaarden kunnen worden verbonden.⁵⁵

Derde lid

Het derde lid, dat een regeling geeft over de aan het vruchtgebruik verbonden lasten, dient in verband met het in het eerste lid schrappen van het recht op het vruchtgebruik te vervallen.

Onderdeel I (artikel 1:253ma BW)

Eerste lid

In artikel 253ma is de verplichting opgenomen voor de ouder om zo spoedig mogelijk een beschrijving van het gehele vermogen van het kind op te maken als een kind erfrechtelijk vermogen verkrijgt. Zoals in het algemeen deel in paragraaf 3.2 is aangegeven dient deze maatregel ter bescherming van het vermogen van het minderjarige kind. Voor de voogd bestaat nu reeds de verplichting een boedelbeschrijving op te maken wanneer een kind erfrechtelijk

⁵³ J.H.M ter Haar. GS Personen- en familierecht, paragraaf 11 Boek 1 BW, aant. 1.

⁵⁴ Zie HR 23 december 2022, ECLI:NL:HR:2022:1924.

⁵⁵ Zie de Handleiding Financiële belangen Minderjarigen. Algemene aanbevelingen voor kantonrechters en verzoekers door het LOVT vastgesteld op 12 november 2024.

verkrijgt (artikel 1:342, eerste lid, BW). Ook dient de voogd bij het begin van de voogdij een boedelbeschrijving op te maken en in te dienen bij de griffie van de rechtbank (artikel 1:338 BW).

Met de voorgestelde bepaling wordt bewerkstelligd dat in alle gevallen waarin een minderjarig kind erfrechtelijk vermogen verkrijgt de ouder, evenals de voogd, een beschrijving van het vermogen van het kind moet opmaken. Omdat de beschrijving ziet op het gehele vermogen van het kind kan deze dus meer betreffen dan alleen de beschrijving van de erfrechtelijke verkrijging. Hiervoor is gekozen omdat deze beschrijving aan de minderjarige de meeste duidelijkheid en de meeste bescherming biedt. Het is de bedoeling dat de ouder op grond van dit nieuwe artikel de boedelbeschrijving zo spoedig mogelijk na de verkrijging opmaakt. De ouder wordt hierover schriftelijk geïnformeerd door de griffie van rechtbank. Zoals aangegeven in paragraaf 3.2. van het algemeen deel is het nu reeds gangbare praktijk dat, in geval van overlijden van een ouder, de andere ouder een brief van de griffie ontvangt met het oog op het maken van een boedelbeschrijving in het kader van de wettelijke verdeling. Daarnaast kan, in geval van een aangifte erfbelasting, informatie van de belastingdienst door de rechtbank worden ontvangen op grond van artikel 1:342, tweede lid, BW. Ook de notaris zal, in het geval van een verklaring van erfrecht - een notariële akte waaruit blijkt wie over de nalatenschap kan beschikken - de langstlevende ouder informeren over de verplichting een (boedel)beschrijving op te maken.

Evenals bij de in het algemeen deel genoemde boedelbeschrijving op grond van artikel 4:16, tweede lid, BW heeft de kantonrechter niet de taak de boedelbeschrijving inhoudelijk goed te keuren. Hij mag erop vertrouwen dat de beschrijving correct wordt opgemaakt. Op grond van artikel 671 Rv dient een boedelbeschrijving waarbij partijen betrokken zijn die het vrije beschikking over hun vermogen missen, zoals minderjarige kinderen, altijd in notariële vorm te worden opgemaakt. Op dit uitgangspunt wordt hier, evenals in artikel 4:16, tweede lid, een uitzondering gemaakt. De kantonrechter kan bepalen dat de beschrijving alsnog bij notariële akte geschiedt. Hiertoe kan bijvoorbeeld aanleiding zijn als het om een aanzienlijke verkrijging gaat.⁵⁶

Artikel 1:339 BW is van overeenkomstige toepassing. Ingevolge dit artikel kan, wanneer de waarde van de goederen van de minderjarige lager is dan € 11.250, worden volstaan met het inleveren van een ondertekende verklaring. Wanneer de ouder de verplichting een beschrijving of verklaring te maken niet nakomt, kan de kantonrechter een ouder oproepen voor verhoor op grond van artikel 1:354 BW.

Zoals hiervoor bij artikel 1:253ja BW (onderdeel F) is aangegeven geldt ook hier dat het inmiddels meerderjarige kind de ouder(s) kan verzoeken om rekening en verantwoording af te leggen. Voor een verdere verplichting zoals periodieke verantwoording of het afleggen van rekening en verantwoording aan het einde van het bewind is hier niet gekozen om onnodig ingrijpen in de familieverhouding te voorkomen.

Tweede lid

Dit nieuwe tweede lid regelt dat een erfrechtelijke verkrijging van een minderjarige kind wordt gestort op een bankrekening met BEM-clausule (zie paragraaf 3.2 van het algemeen deel) waarover de ouder alleen kan beschikken met machtiging van de kantonrechter. Ook vanuit de gedachte dat ouders het beste met hun kind voor hebben, is het mogelijk dat met een erfenis waarover ouders vrijelijk kunnen beschikken minder behoedzaam wordt omgegaan en al voordat het kind meerderjarig wordt aan het kind wordt besteed. Het is in het belang van het kind zijn vermogen te beschermen en een financieel risico te minimaliseren.

Derde lid

De kosten van de boedelbeschrijving worden door de ouder(s) betaald. Zij komen ten laste van de erfrechtelijke verkrijging van de minderjarige die ingevolge het voorgestelde tweede lid op een bankrekening met BEM-clausule wordt gestort. Voor de bestrijding van deze kosten is derhalve een machtiging van de kantonrechter nodig.

⁵⁶ Zie de Handleiding erfrechtprocedures kantonrechter, versie september 2024.

Onderdeel J (artikel 1:253v BW)

Artikel 1:253v BW verklaart een aantal artikelen over de gezagsuitoefening van ouders van overeenkomstige toepassing op de gezamenlijke gezagsuitoefening door de ouder en een ander dan een ouder. Het eerste lid van artikel 1:253v BW wordt aangepast in verband met het vervallen van de regeling inzake het vruchtgenot en het opnemen van artikel 1:253ma BW. Ingevolge artikel 1:253v, tweede lid, is artikel 1:253i BW van overeenkomstige toepassing, behalve als er van een van de uitzonderingen in het vierde lid onder a en c van dat artikel sprake is. Aan deze uitzonderingen dient de uitzondering op het voeren van (gezamenlijk) ouderlijk bewind in het voorgestelde vierde lid, onderdeel d, van artikel 1:253i BW te worden toegevoegd (zie onderdeel D).

Onderdeel K (artikel 1:282 BW)

In het geval van gezamenlijke voogdij hebben de voogden de verplichting het minderjarige kind te verzorgen en op te voeden en in de kosten van diens levensonderhoud te voorzien (artikel 1:282, zesde lid, jo 1:253w BW). De beide voogden hebben hier een met ouders vergelijkbare positie en daarom wordt in een nieuw zevende lid van artikel 1:282 BW een met artikel 1:253l, tweede lid, BW vergelijkbare regeling opgenomen. Voogden die gezamenlijk de voogdij uitoefenen en onvoldoende in staat zijn om in het levensonderhoud van het minderjarige kind te voorzien, kunnen na machtiging van de kantonrechter een bedrag ten laste van het vermogen van het kind en de inkomsten hieruit besteden aan de verzorging en opvoeding van het kind. Het gaat hier alleen om een bedrag voor de kosten van het levensonderhoud van het kind en niet, zoals in het geval van een verzoek van ouders, ook de kosten van de gezinshuishouding. Dit omdat een kind niet geacht kan worden bij te dragen aan de kosten van de gezinshuishouding van de beide voogden.

De regeling geldt niet voor een voogd die alleen de voogdij uitoefent. Deze voogd draagt zorg dat de minderjarige overeenkomstig zijn vermogen wordt verzorgd en opgevoed en hoeft niet zelf in de kosten van het levensonderhoud van het kind te voorzien (zie artikel 1:336 BW).

Onderdeel L (artikel 1:337 BW)

In artikel 1:337 BW is onder meer bepaald dat de voogd het bewind over het vermogen van de minderjarige als een goed voogd voert. Het gaat hier om de voogd die alleen de voogdij uitoefent. Deze regeling correspondeert met artikel 1:253i, derde lid, BW dat regelt dat de ouder die alleen het gezag uitoefent het bewind (alleen) voert. Het voorgestelde onderdeel d van het vierde lid van artikel 1:253i BW is hier van overeenkomstige toepassing (zie onderdeel D). Indien er sprake is van een voogd die alleen het bewind voert en er wordt een bewind over (een deel van) het vermogen van het kind ingesteld op grond van artikel 1:370 BW of op grond van artikel 1:431 BW, zesde lid, overeenkomstig artikel 1:370 BW (zie onderdeel IJ), wordt het ingestelde bewind niet langer door de voogd, maar door de benoemde bewindvoerder gevoerd.

Onderdeel M (artikel 1:337a BW)

In artikel 1:337a BW is onder meer bepaald dat indien sprake is van gezamenlijke uitoefening van de voogdij, de bevoegdheid tot het voeren van bewind gezamenlijk door de voogden wordt uitgeoefend. Deze regeling correspondeert met artikel 1:253i, eerste lid, BW dat een regel geeft voor het voeren van bewind door de ouders die gezamenlijk het gezag uitoefenen. Ook hier wordt het voorgestelde onderdeel d van het vierde lid van artikel 1:253i BW van overeenkomstige toepassing verklaard om zo rekening te houden met de mogelijkheid dat op grond van het huidige artikel 1:370 BW of op grond van het hiervoor voorgestelde zesde lid van artikel 431 (zie onderdeel IJ) overeenkomstig artikel 1:370 BW een bewind over (een deel van) het vermogen van het kind is ingesteld. Het bewind op grond van artikel 1:370 BW wordt door de beide voogden die gezamenlijk bewind voeren gezamenlijk gevraagd. Indien sprake is van twee voogden die gezamenlijk het bewind voeren en die beiden onder beschermingsbewind komen te staan, kan op grond van artikel 1:431, zesde lid, BW een bewind over het vermogen van het kind worden ingesteld en wordt het bewind door een bewindvoerder gevoerd. Indien er sprake is van twee voogden die gezamenlijk het bewind voeren, waarvan slechts voor één voogd een

beschermingsbewind is ingesteld, kan het bewind over het vermogen van het kind geheel of gedeeltelijk worden beëindigd, waardoor de andere voogd het bewind voor dit beëindigde deel alleen voert.

Onderdeel N (artikel 1:355 BW)

Ingevolge artikel 1:355 BW kan de kantonrechter een met het gezag belaste ouder of een ouder die alleen het bewind voert en die aangifte heeft gedaan van het voornemen een huwelijk of geregistreerd partnerschap aan te gaan opdragen een beschrijving van het vermogen van de kinderen op te maken en in te leveren bij de griffie van de rechtbank. Artikel 1:48 BW bepaalt dat de ambtenaar van de burgerlijke stand de kantonrechter op de hoogte stelt van een dergelijke aangifte. Artikel 1:355 BW stamt nog uit de tijd dat een ouder die na overlijden van een andere ouder alleen het gezag uitoefende voogd werd en onder voortdurend toezicht van de kantonrechter stond. Ook werd een nieuwe relatie, anders dan nu het geval is, nog vaak met een huwelijk bezegeld. Ook zonder een huwelijk of geregistreerd partnerschap kan de vermogenspositie van een kind worden beïnvloed, bijvoorbeeld door een regeling in een samenlevingscontract. Omdat met de voorgestelde nieuwe regeling in artikel 1:253ja BW (zie onderdeel F) in alle gevallen, als dit in het belang van het kind noodzakelijk is, een boedelbeschrijving kan worden verlangd, bestaat er geen behoefte meer aan artikel 1:355 BW.

Onderdelen O tot en met W (artikelen 1:392, 395, 395a, 395b, 399, 400, 404 en 406 BW en opschrift afdeling 2 titel 17)

Het vervallen van de verplichting levensonderhoud te verstrekken door stiefouders is reeds toegelicht in het algemeen deel (zie paragraaf 3.6 van het algemeen deel) Artikel 1:392, eerste en tweede lid, BW waarin de onderhoudsplicht voor de stiefouder in meer algemene zin is opgenomen artikel wordt hierop aangepast. Artikel 1:395 BW waarin de verplichting voor een stiefouder om levensonderhoud te verstrekken aan de minderjarige tot zijn gezin behorende kinderen is opgenomen en artikel 395a, tweede lid, BW op grond waarvan deze verplichting ook geldt voor de tot zijn gezin behorende jongmeerderjarige kinderen, worden geschrapt. In de artikelen 395b, 399, 400, eerste lid, 404 en 406, eerste lid, BW wordt in technische zin met het vervallen van deze onderhoudsverplichting rekening gehouden. Tevens wordt het opschrift van afdeling 2 van titel 17 hierop aangepast.

Onderdeel X (artikel 1:408a BW)

Eerste lid

In artikel 1:408a BW wordt in het eerste lid een grondslag gegeven voor het maken van berekeningen van kinderalimentatie en partneralimentatie door het LBIO (zie paragraaf 3.7 van het algemeen deel). Deze bepaling houdt verband met de hieronder in artikel VI opgenomen aanvulling van artikel 2, derde lid, onder a, van de wet op het LBIO dat ziet op de taken van het LBIO. Dit artikelonderdeel verwijst naar de bij of krachtens Boek 1 BW opgedragen taken van het LBIO waarvan ook het maken van een alimentatieberekening deel uitmaakt.

Tweede lid

De berekeningen dienen tegen kostendekkend tarief plaats te vinden. Het tarief voor het maken van de alimentatieberekeningen kan in een ministeriele regeling worden opgenomen mocht dit in de toekomst wenselijk blijken.

Onderdeel IJ (artikel 1:431 BW)

Zesde lid

Met deze maatregel kan het vermogen van een kind worden beschermd als een of meer van de goederen van een ouder of voogd onder bewind worden gesteld. De ouder of voogd wordt in de wet als rechthebbende aangemerkt op de onder bewind gestelde goederen die hem toebehoren of zullen toebehoren.

Wanneer gezamenlijk bewind wordt gevoerd en een van de ouders of voogden onder beschermingsbewind wordt gesteld, kan de kantonrechter met betrekking tot deze ouder of voogd beslissen dat dat deze niet langer het bewind voert over het vermogen van het kind (of een deel daarvan) en de andere ouder of voogd het bewind geheel of voor het beëindigde deel alleen voert.

Dit is ook het geval als het gezamenlijk bewind door een ouder met een ander (dan een ouder) wordt gevoerd. In deze gevallen blijft de ouder, voogd of ander die het bewind voert, dit doen en is betrokkenheid van een bewindvoerder niet aan de orde. Als een ouder of voogd alleen of samen met een andere ouder of voogd het bewind uitoefent over het vermogen van het kind en over één of meer van de goederen van deze persoon alleen of van beide personen bewind is ingesteld op grond van het eerste lid van artikel 1:431 BW, is er geen andere ouder of voogd die nog het bewind kan voeren. Dan beslist de kantonrechter bij de onderbewindstelling (op verzoek of ambtshalve) of een bewind moet worden ingesteld over (een deel van) het vermogen van het kind. Dan kan het bewind bij een benoemde bewindvoerder komen te liggen. Artikel 1:370 BW is hier van overeenkomstige toepassing. Op grond van dit artikel kan de kantonrechter de bewindstaak met betrekking tot het vermogen van het kind of een deel daarvan aan een andere persoon dan de betreffende voogd of ouder toekennen indien dit in het belang van de minderjarige is. In artikel 1:370, derde lid, BW is bepaald dat op het bewind de bepalingen omtrent het bewind van de voogd van toepassing zijn (paragraaf 10 van afdeling 6 van titel 14). Artikel 1:253k BW regelt dat artikel 1:370 BW ook van toepassing is op het bewind van de ouder. Met dit nieuwe zesde lid wordt de groep die bevoegd is een verzoek te doen aanzienlijk uitgebreid en wordt de mogelijkheid van een bewind over het vermogen van een kind nadrukkelijk in het kader van het beschermingsbewind van de ouder of voogd onder de aandacht van betrokkenen en de kantonrechter gebracht. De kantonrechter zal steeds moeten nagaan of een maatregel met betrekking tot het bewind over het vermogen van een minderjarig kind van de rechthebbende nodig is. Het is mogelijk dat de benoemde bewindvoerder van het kind dezelfde is als die van de ouder(s) of voogd(en), maar dit hoeft niet. In het geval van een dezelfde bewindvoerder, voert deze dus twee bewinden over twee verschillende vermogens. Een beschermingsbewind op grond van de artikelen 1:431 BW e.v. en een bewind overeenkomstig artikel 1:370 BW waarop de bepalingen omtrent het bewind van de voogd van overeenkomstige toepassing zijn.

Zevende lid

Op grond van het zevende lid is het ook mogelijk dat de kantonrechter op een later moment gedurende de onderbewindstelling van de ouder of voogd een van beide hiervoor genoemde maatregelen treft als dit in het belang van het kind noodzakelijk is.

Artikel II (Boek 3 BW)

Onderdeel A (artikel 3:320 BW)

Voor een aantal in de wet genoemde rechtsverhoudingen wordt in artikel 3:320 BW de verjaringstermijn met zes maanden verlengd als die termijn zou aflopen tijdens het bestaan van een verlengingsgrond dan wel binnen zes maanden na het verdwijnen van die verlengingsgrond. Een van de gronden voor verlenging die in artikel 3:321, eerste lid, BW limitatief worden genoemd, bestaat tussen niet van tafel en bed gescheiden echtgenoten (onderdeel a) en tussen geregistreerd partners (onderdeel g). Voorgesteld wordt om voor deze verlengingsgronden de termijn van zes maanden waarmee de verjaringstermijn wordt verlengd, te wijzigen in een termijn van drie jaar. Dit sluit aan bij de voorgestelde termijn van zes maanden die tot drie jaar wordt verlengd voor rechtsvorderingen die tussen ex-echtgenoten en ex-geregistreerd partners voortvloeien uit de titels 6, 7 en 8 van Boek 1 BW, zoals voorgesteld in artikel I, onderdelen A en B. Zoals ook in paragraaf 3.8 van het algemeen deel is aangegeven zorgt de voorgestelde wijziging van artikel 3:320, eerste lid, BW voor de rechtspraktijk voor een algemene duidelijke regeling over de termijn van de verlenging voor alle rechtsvorderingen die tussen (ex) echtgenoten of (ex)-geregistreerd partners ontstaan.

Artikel III (Boek 4 BW)

Onderdeel A (artikel 4:35 BW)

Tweede lid

In het voorstel wordt het tweede lid van artikel 4:35 BW geschrapt. In dit lid is bepaald wanneer een aanspraak op de som ineens het kind niet toe komt. Dit lid wordt geschrapt zodat bij de beoordeling of in een concreet geval aanspraak bestaat op een som ineens en, zo ja, hoe hoog deze dient te zijn, rekening kan worden gehouden met alle omstandigheden van het geval (zie paragraaf 3.5.1 van het algemeen deel).

Derde lid

Dit nieuwe derde lid regelt dat de som ineens bestemd voor een minderjarig kind wordt gestort op een rekening met BEM-clausule waarover de ouder alleen kan beschikken met machtiging van de kantonrechter (zie paragraaf 3.5.1 van het algemeen deel). De regeling van de som ineens van artikel 4:35 BW is hoofdzakelijk bedoeld om een kind, dat de leeftijd van eenentwintig jaar nog niet heeft bereikt, een aanspraak te geven in de nalatenschap van één van zijn ouders, waarmee in zijn levensonderhoud kan worden voorzien. De som ineens betreft vaak een uitkering voor een langere periode, die nog enige tijd kan voortduren na de meerderjarigheid. Dat vergt van de verzorgende ouder behoedzaamheid bij de uitgaven. Daarom wordt voorgesteld dat de wettelijke vertegenwoordiger machtiging dient te vragen bij de kantonrechter voor de besteding van de som ineens. De kantonrechter kan op verzoek van de wettelijk vertegenwoordiger bepalen hoeveel deze (periodiek) van de gelden mag opnemen voor het voorzien in het levensonderhoud van het kind (artikel 1:356 BW).

Onderdeel B (artikel 4:37 BW)

Eerste lid

Het voorgestelde eerste lid bevat de eerste volzin van het huidige lid. Het eerste lid is omwille van de leesbaarheid in drie leden opgesplitst.

Tweede lid

In het nieuwe tweede lid wordt voorgesteld de termijn waarop uiterlijk een beroep kan worden gedaan op de som ineens van artikel 4:35 BW te verlengen. Op grond van de huidige wet dient dit beroep uiterlijk binnen negen maanden na het overlijden van de erflater te worden gedaan. Deze vervaltermijn is bijzonder kort. Reageert de wettelijke vertegenwoordiger niet tijdig, dan loopt de minderjarige zijn aanspraak mis. Ingevolge de voorgestelde wijziging kan een beroep op de som ineens van artikel 4:35 BW door het kind worden gedaan uiterlijk tot het bereiken van de leeftijd van 21 jaar (zie ook paragraaf 3.5.2 van het algemeen deel). Het kind heeft tot 21 jaar recht op een uitkering in zijn levensonderhoud van zijn ouders. Het is dan ook redelijk dat een kind uiterlijk tot die leeftijd aanspraak kan maken op de som ineens. De in het huidige artikel 4:35 BW opgenomen mogelijkheid voor een belanghebbende om een redelijke termijn te stellen voor het maken van aanspraak op de som ineens wordt geschrapt. Dit omdat de behoefte aan een som ineens voor een minderjarig of jongmeerderjarig kind ook jaren na het overlijden nog kan ontstaan. Het is dan ook in het belang van het kind om tot de leeftijd van 21 jaar nog een beroep op de som ineens te kunnen doen, zonder het risico van het verstrijken van een termijn. Een verlenging van de vervaltermijn en het niet langer kunnen stellen van een redelijke termijn aan minderjarige en jongmeerderjarige kinderen heeft tot gevolg dat belanghebbenden langer in onzekerheid zullen verkeren. Belanghebbende kunnen echter rekening houden met de mogelijkheid dat door kinderen tot 21 jaar alsnog een beroep op de som ineens wordt gedaan. Bovendien staat vast dat de som ineens niet meer kan bedragen dan de helft van het saldo van de nalatenschap (artikel 4:37, vierde lid, BW).

Derde lid

Het derde lid bevat de tweede en derde volzin van het huidige eerste lid, die nu alleen nog zien op de som ineens die in artikel 4:36 BW is geregeld. Heeft een kind gedurende zijn meerderjarigheid bepaalde arbeid verricht ten behoeve van de erflater, zonder daarvoor een passende beloning te ontvangen, dan kan deze onder omstandigheden aanspraak maken op een som ineens strekkende tot een billijke vergoeding. De voorgestelde regeling heeft geen invloed op de som ineens zoals geregeld in artikel 4:36 BW. Ook de vervaltermijn voor het doen van een beroep op de som ineens van artikel 4:36 BW wordt niet gewijzigd. Vanwege het wijzigen van de vervaltermijn voor het doen van een beroep op de som ineens van artikel 4:35 BW is de vervaltermijn voor het doen van een beroep op de som ineens van artikel 4:36 BW afzonderlijk opgenomen.

Vijfde lid

In het vijfde lid (nieuw) is de tekst van het huidige derde lid aangevuld en aangepast. In het tweede lid wordt voorgesteld de termijn waarop een kind uiterlijk een beroep kan doen op de som ineens van artikel 4:35 BW te verlengen van 9 maanden na het overlijden van de erflater tot het bereiken van de leeftijd van 21 jaar. Dit betekent dat de verjaringstermijn die nu is gesteld op een

jaar na het overlijden van de erflater ook moet worden verlengd. De termijn van een jaar gaat lopen nadat het kind een beroep heeft gedaan op de som ineens. Dit is in de eerste zin opgenomen.

Onderdeel C (artikel 4:85 BW)

Eerste lid

In verband met de nieuwe regeling in het tweede lid voor de minderjarige legitimaris komt de regeling van het eerste lid alleen te gelden voor de meerderjarige legitimaris. Dit wordt in het eerste lid verduidelijkt.

Tweede lid

Ingevolge het huidige artikel 4:85, eerste lid, BW vervalt de mogelijkheid om aanspraak te maken op de legitieme portie als de legitimaris niet binnen een door een belanghebbende gestelde redelijke termijn, en uiterlijk binnen vijf jaren na het overlijden van de erflater, heeft verklaard dat hij zijn legitieme portie wenst te ontvangen. Een minderjarig kind is voor het beroep op de legitieme portie afhankelijk van het tijdig optreden door de wettelijke vertegenwoordiger, waarbij bovendien sprake kan zijn van strijdige belangen tussen het kind en de wettelijke vertegenwoordiger (zie ook paragraaf 3.5.2 van het algemeen deel). Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn indien partners ongehuwd zijn gaan samenwonen, terwijl er nog geen kinderen zijn, en bij de komst van de kinderen verzuimen hun testament aan te passen. Overlijdt één van de ouders, dan is de legitieme portie van het kind geschonden. De langstlevende echtgenoot dient dan namens zijn eigen kind de legitieme portie tegen zichzelf in te roepen. Indien de wettelijke vertegenwoordiger de legitieme portie niet tijdig inroept, dan resteert voor het kind slechts een vordering wegens schadevergoeding op grond van slecht bewind. Zoals in het algemeen deel is aangegeven wordt ter bescherming van de vermogensrechtelijke positie van het kind de uiterste vervaltermijn verlengd tot vijf jaar na het bereiken van de meerderjarigheid. Verder wordt de mogelijkheid voor een belanghebbende om een redelijke termijn te stellen geschrapt. Hiermee wordt voorkomen dat het kind geen gebruik zou kunnen maken van de in het tweede lid na meerderjarigheid geboden termijn om aanspraak te maken op de legitieme portie. Een verlenging van de vervaltermijn en het niet langer kunnen stellen van een redelijke termijn aan minderjarige kinderen heeft tot gevolg dat belanghebbenden langer in onzekerheid zullen verkeren. Belanghebbenden kunnen er echter rekening mee houden dat na meerderjarigheid alsnog een beroep op de legitieme portie wordt gedaan.

Artikel IV, V en VI (Boek 1, Boek 3 en Boek 4 BW BES)

Het uitgangspunt van dit wetsvoorstel is om in het Burgerlijk Wetboek BES zo veel mogelijk de in het Europees Nederlandse BW voorgestelde wijzigingen door te voeren. Zie ook paragraaf 10 van het algemeen deel. Dit betekent dat in (vrijwel) gelijklopende bepalingen in het BW BES dezelfde wijzigingen worden voorgesteld als in het BW voor Europees Nederland. Voor de toelichting bij de bepalingen van het BW voor Caribisch Nederland kan dan ook verwezen worden naar de toelichting bij de corresponderende artikelen van het BW voor Europees Nederland. Het voorgestelde artikel 87 van Boek 1 BW BES (zie artikel IV, onderdeel A) bevat een gelijklopende bepaling als het voorgestelde artikel 87a van Boek 1 BW voor Europees Nederland. Omdat in Boek 1 BW BES een artikel 87 ontbreekt, kan het voorgestelde artikel 87a van Boek 1 BW voor Europees Nederland in dat nieuwe artikel zijn beslag krijgen. Ook voor Caribisch Nederland wordt artikel 3:320 BW BES aangevuld met de bepaling dat voor niet van tafel en bed gescheiden echtgenoten de termijn waarmee de verjaringstermijn wordt verlengd, voortloopt tot drie jaar na het einde van het huwelijk in plaats van zes maanden, zoals nu in artikel 3:320 BW BES is bepaald.

Volledigheidshalve wordt nog opgemerkt dat, omdat het geregistreerd partnerschap in Boek 1 BW BES niet is geregeld, in artikel 3:320 BW BES alleen een uitzondering wordt gemaakt voor grond a in artikel 3:321 BW BES. Dit wetsvoorstel bevat voor Caribisch Nederland (vrijwel) gelijklopende regelingen inzake de verplichting tot het maken van een beschrijving van het vermogen van een minderjarig kind in geval van een erfrechtelijke verkrijging en het maken van een beschrijving van het vermogen van een minderjarige kind die door de (kanton)rechter kan worden opgelegd als dit in het belang van het kind noodzakelijk wordt geacht (zie onderdelen E en H). Ook (vrijwel) gelijklopend zijn de bepalingen waarin het vruchtgenot wordt geschrapt en de bepalingen op grond waarvan aan de (kanton)rechter gevraagd wordt een bedrag vast te stellen dat uit het

vermogen zelf van het kind en de inkomsten hieruit mag worden gebruikt voor de kosten van levensonderhoud van het kind én van de gezinshuishouding (zie o.a. onderdeel F) Het BW BES bevat in artikel 4:867 een verwijzing naar het vruchtgenot van ouders. Deze bepaling wordt daarom aangepast (artikel VI). Het schrappen van de stiefouderonderhoudsverplichting wordt voor de BES op vrijwel dezelfde wijze uitgewerkt als voor Europees Nederland (zie onderdelen L tot en met S). In het BW BES dienen ook het tweede lid van artikel 264, het vierde lid van artikel 326 en het tweede lid van artikel 333, welke leden op dezelfde wijze naar de stiefouder verwijzen, te worden geschrapt (onderdeel I). Als een of beide ouders of voogden onder beschermingsbewind komt te staan wordt het vermogen van het kind in het BW BES op vergelijkbare wijze met het BW voor Europees Nederland beschermd (zie o.a. onderdeel T). De uitzondering die hierdoor kan ontstaan op de bewindvoering door ouders of voogden wordt voor het BW BES niet in de regeling voor gezamenlijke voogdij meegenomen omdat Caribisch Nederland geen gezamenlijke voogdij kent.

Artikel VII (artikel 2 Wet LBIO)

In artikel 2, derde lid, van de Wet landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen wordt rekening gehouden met de nieuwe taak van het LBIO om op verzoek van (één van) de ouders, het meerderjarige kind, bedoeld in artikel 1:395a BW, of op verzoek van (één van) de echtgenoten of geregistreerde partners een alimentatieberekening te maken (zie ook artikel I, onderdeel X).

Artikelen VIII tot en met XII (artikelen 21 Faillissementswet, 16 Faillissementswet BES, 2.15 en 2.16 Wet Inkomstenbelasting 2001, artikel 2 Wet op de Loonbelasting 1964 en artikel 2 Wet loonbelasting BES)

Artikel 21, onderdeel 4, van de Faillissementswet wordt geschrapt omdat dit vanwege het vervallen van het vruchtgenot (zie artikel I, onderdeel G) geen bestaansrecht meer heeft. Het gelijkkluidende onderdeel 4 van artikel 16 Faillissementswet BES wordt eveneens geschrapt.

Inde de artikelen 2.15, 2.16 en 5.4a van de Wet Inkomstenbelasting 2001 wordt rekening gehouden met het vervallen van de regeling inzake het vruchtgenot. Dit geldt ook voor artikel 2, achtste lid, van de Wet op de Loonbelasting 1964 en het gelijkkluidende artikel 2, derde lid, van de Wet loonbelasting BES

Artikel XIII (Overgangsrecht)

Eerste lid

Voor het overgangsrecht geldt dat het voorgestelde artikel 1:87a BW en de voorgestelde wijziging van artikel 3:320 BW alleen van toepassing zijn op rechtsvorderingen tussen echtgenoten van wie het huwelijk nog niet is beëindigd of ten aanzien waarvan de termijn van de grond voor verlenging nog niet is verstreken op het moment van inwerkingtreding van de desbetreffende artikelen. Dat betekent dat alleen voor vorderingen waarvan de verjaringstermijn nog niet is verstreken door het bestaan van de verlengingsgrond of waarvan de termijn van zes maanden na het verdwijnen van de verlengingsgrond nog niet is verstreken op het moment van inwerkingtreding van de artikelen 1:87a en 3:320 lid 1 BW, de verjaringstermijn wordt verlengd tot drie jaar in plaats van zes maanden na het einde van het huwelijk of het geregistreerd partnerschap. In gevallen waarin ten tijde van de inwerkingtreding van de genoemde artikelen de verlengingsgrond van zes maanden is verdwenen, is de verjaringstermijn dus verstreken. Hiermee worden (ex-)echtgenoten en (ex-)geregistreerd partners beschermd tegen het invoeren van een rechtsvordering die vóór de inwerkingtreding van deze wet al was verjaard door het verdwijnen van een verlengingsgrond, maar na inwerkingtreding van deze wet nog wel zou kunnen worden ingeroepen door de voorgestelde verlenging van zes maanden tot drie jaar.

Tweede lid

In het tweede lid is opgenomen dat de artikelen 1:202, derde lid, en 206, derde lid, BW van toepassing blijven op vruchtgenot dat is genoten voor de inwerkingtreding van de regeling waarin het recht op vruchtgenot wordt geschrapt. In deze bepalingen is opgenomen dat door de gegrondverklaring van de ontkenning van het vaderschap (artikel 1:202, derde lid, BW) en door de vernietiging van de erkenning (artikel 1:206, derde lid, BW) geen vordering tot teruggave van het krachtens vruchtgenot genotene ontstaat. Ingevolge artikel 1:202b BW is artikel 1:202 BW van

overeenkomstige toepassing op de ontkenning van het moederschap. Met deze bepaling wordt gewaarborgd dat het als ouder voor de inwerkingtreding van het vervallen van het recht op vruchtgenot genoten vruchtgenot na het vervallen van het ouderschap niet terugbetaald dient te worden.

Derde lid

Op grond van het derde lid geldt de verplichting tot het maken van een beschrijving van het vermogen van kind bij een erfrechtelijke verkrijging op grond van het nieuwe artikel 1:253ma om praktische redenen alleen voor verkrijgingen na inwerkingtreding van dit artikel. Voor reeds ontvangen verkrijgingen hoeft niet alsnog een beschrijving te worden gemaakt.

Vierde lid

In het vierde lid is het overgangsrecht in verband met het vervallen van de onderhoudsplicht van stiefouders opgenomen. Voor stiefouders wiens onderhoudsplicht in de berekening van de kinderalimentatie is meegenomen in een overeenkomst of gerechtelijke uitspraak voor de inwerkingtreding van de nieuwe regels, blijven de huidige artikelen over de onderhoudsplicht van stiefouders gelden (onderdeel a). Ook op verzoeken tot vaststelling van een onderhoudsbijdrage die zijn ingediend voor inwerkingtreding van de afschaffing die mede zien op een onderhoudsbijdrage van een stiefouder blijven de huidige bepalingen van toepassing (onderdeel b). Dit geldt ook voor verzoeken tot wijziging van voor de inwerkingtreding vastgestelde of afgesproken onderhoudsbijdragen waarbij een onderhoudsplicht van een stiefouder in de berekening van de kinderalimentatie is meegenomen (onderdeel c). Met deze eerbiedigende werking wordt voorkomen dat de afschaffing van de stiefouderlijke onderhoudsplicht zal leiden tot een prikkel voor alle bestaande gevallen om de kinderalimentatie opnieuw vast te laten stellen.

Vijfde lid

In het vijfde lid is geregeld dat de regeling over de storting van de som ineens op een rekening met BEM-clausule en de machtiging van de kantonrechter voor de besteding van de som ineens vanwege redenen van uitvoerbaarheid geldt voor na inwerkingtreding van deze regeling uit te keren sommen ineens. Voor reeds ontvangen sommen ineens blijft het huidige recht gelden.

Zesde lid

De verlengde vervaltermijnen die zijn opgenomen in de artikelen 4:37, tweede lid, en 85, tweede lid, BW gelden behalve voor de termijnen die gaan lopen na inwerkingtreding ook voor de ten tijde van inwerkingtreding van deze bepalingen nog lopende termijnen. Ook deze lopende termijnen worden tot 21 jaar (som ineens) en tot vijf jaar na het bereiken van de leeftijd van 18 jaar (legitieme portie) verlengd. Voor reeds beëindigde termijnen kunnen de nieuwe regels geen soelaas meer bieden.

Artikel XIV (overgangsrecht BW BES)

Eerste lid

Met betrekking tot de artikelen 1:87 en 3:320, eerste lid, BW BES, die gelijk luiden aan de artikelen 1:87a en 3:320, eerste lid, BW voor Europees Nederland, kan eenzelfde overgangsregeling gelden. Verwezen wordt naar de toelichting op artikel XII, eerste lid.

Tweede lid

Voor de artikelen 1:202, derde lid, en 206, derde lid, BW BES, die voor Caribisch Nederland op dezelfde wijze zijn aangepast als de bepalingen voor Europees Nederland, kan eenzelfde overgangsregeling gelden op grond waarvan ouders voor de inwerkingtreding van de wet genoten vruchtgenot na het vervallen van het ouderschap niet terug hoeven te betalen. Verwezen wordt naar de toelichting op artikel XII, tweede lid.

Derde lid

De verplichting een beschrijving te maken van het vermogen van het kind in het geval van een erfrechtelijke verkrijging is zowel in het BW voor Europees Nederland als het BW BES opgenomen. Het overgangsrecht kan daarom gelijk luiden. Verwezen wordt naar de toelichting op artikel XII, derde lid.

Vierde lid

De bepalingen inzake het vervallen van de ouderonderhoudsplicht van de stiefouder in het BW BES zijn vrijwel gelijk aan die in het BW van Europees Nederland. Ook hier kan eenzelfde overgangsregeling gelden. Verwezen wordt naar de toelichting op artikel XII, vierde lid.

Artikel XV

De inwerkingtredeingsbepaling regelt dat het moment van inwerkingtreding van dit wetsvoorstel bij koninklijk besluit gebeurt. Dit moment kan per artikel verschillen, waarbij rekening zal worden gehouden met de zogeheten vaste verandermomenten en met de minimuminvoeringstermijn. De mogelijkheid tot gefaseerde inwerkingtreding biedt flexibiliteit die wenselijk kan zijn in verband met de inwerkingtreding van de bepaling van het BW BES.

Artikel XVI

Dit artikel regelt de citeertitel van het wetsvoorstel.